

**T.C.
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI**

**TAŞIMALI EĞİTİMLE ÖĞRENİM GÖREN
ÖĞRENCİLERİN EBEVEYNLERİNİN BESLENME
HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

Ali YILMAZ

**Dr.Öğr. Üyesi Nesrin TÜRKMEN
Danışman**

**Rize
2019**

KABUL VE ONAY

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı'nda, Ali YILMAZ tarafından hazırlanan "Taşımali Eğitimle Öğrenim Gören Öğrencilerin Ebeveynlerinin Beslenme Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi" başlıklı bu çalışma, 24/09/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/~~oy çokluğuyla~~ başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Taner ALTUN

Kabul/~~Red~~

Üye : Doç. Dr. Selami YANGIN

Kabul/~~Red~~

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Nesrin TÜRKMEN

Kabul/~~Red~~

25.10/2019

Doç. Dr. Ahmet YANIK
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Bu tezdeki bütün bilgileri etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yaptığımı bildiririm. İfade ettiklerimin aksi ortaya çıktığında ise her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 24/09/2019

Ali YILMAZ

ÖNSÖZ

Çalışmamın başından sonuna kadar destek veren, kıymetli fikirleriyle yol gösteren, emeği geçen herkese teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Araştırmamın yürütülmesi konusunda yardımlarını esirgemeyerek bana yol gösteren ve destek olan, tez danışmanım değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Sayın Nesrin TÜRKMEN'e, yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. Yılmaz GEÇİT'e, Doç. Dr. Selami YANGIN'a ve yüksek lisans eğitimim boyunca kapılarını her zaman açık tutan, her daim moral motivasyon sağlayan adını sayamadığım tüm hocalarıma, meslektaşlarıma ve arkadaşlarıma, en içten teşekkürlerimi sunarım.

Uygulama yaptığım okullarda benim için vakit ayıran, süreçte bana yardımcı olan kıymetli meslektaşlarıma ve her türlü desteği sağlamaya hazır olan okul yönetimlerine, çalışma grubunda yer alan velilerimize,

Beni bugünlere getiren, varlığını, gücünü, desteğini hep omzumda hissettiğim sevgili ailem annem Sevgi YILMAZ ve babam Ahmet Salih YILMAZ'a, her zaman iyi ki var dediklerim canım kardeşlerime,

Ve yüksek lisansa başladığım günden itibaren desteğini, sevgisini, ilgisini eksik etmeyen, karşılaştığım tüm zorluklarda yeniden ayağa kalkmamı sağlayan çok kıymetli eşim Gökçe KILIÇ YILMAZ'a tüm emekleri için minnettarım sonsuz teşekkürlerimi sunarım,

Minik savaşıcam, canım kızım NİLHAN'a ithafen...

Ali YILMAZ
RİZE,2019

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	2
ETİK BEYAN.....	3
ÖN SÖZ	4
İÇİNDEKİLER	5
ÖZET	7
ABSTRACT.....	8
KISALTMALAR.....	9
TABLolar LİSTESİ.....	10
ŞEKİLLER LİSTESİ	11
GİRİŞ	13

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	19
1.1. Taşımalı Eğitim.....	19
1.1.1. Türkiye’de Taşımalı Eğitim	19
1.1.2. Taşımalı Eğitim ve Beslenme.....	21
1.2. Beslenme	21
1.2.1.İlkokul Çağında Beslenme	24
1.2.2. Aile ve Beslenme.....	24
1.2.3. Okulda Beslenme.....	26
1.3. İlgili Araştırmalar	27
1.3.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar	27
1.3.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	29
1.3.3. İlgili Araştırmaların Değerlendirilmesi	30

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM	32
2.1. Araştırmanın Modeli	32
2.2. Evren ve Örneklem.....	32
2.3. Veri Toplama Aracı.....	33
2.4. Verilerin Analizi	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR.....	36
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	47
KAYNAKLAR	55
EKLER.....	63
Ek-1 : İl Milli Eğitim Uygulama İzin Belgesi.....	63
Ek-2 : Uygulanan Ölçme Aracı.....	64
ÖZ GEÇMİŞ.....	67

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ana Bilim Dalı: Temel Eğitim

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Nesrin TÜRKMEN

Hazırlayan: Ali YILMAZ

Yıl: 2019

Sayfa Sayısı: 67

ÖZET

TAŞIMALI EĞİTİMLE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN EBEVEYNLERİNİN BESLENME HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Bu tez çalışmasında, taşımali eğitim gören ilkokul öğrencilerinin beslenmeyle ilgili olarak ebeveynlerinin bilgi durumlarını incelemek amaçlanmıştır. 2018–2019 eğitim-öğretim yılında yürütölen araştırmanın çalışma grubunu Rize ilinde taşımali eğitim veren ilkokullardaki öğrencilerin ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırmada 21 maddeden oluşan ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Taşımali Eğitim Yapan İlkokullardaki Ebeveynlerin Beslenmeyle İlgili Görüş Anketi” kullanılarak ebeveynlerin beslenme hakkında görüşleri alınmıştır. Ebeveynlerin verdikleri cevaplar frekans ve yüzde değeri olarak alınmış, daha sonra betimsel olarak analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda taşımali eğitim yapan ilkokullardaki ebeveynlerin çocuklarıyla beslenme hakkında iletişimlerinin iyi olduğu belirlenmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan ebeveynlerin yarısından fazlası çocuklarının her sabah kahvaltı yaptıklarını belirtmiştir. Okullarda verilen yemek listelerini ebeveynlerin takip etmediğı belirlenmiştir. Bu kapsamda ebeveynlere uzman kişiler tarafından beslenme eğitimi verilmesi, okullarda verilen ücretsiz yemek listesinin takip edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn, Taşımali Eğitim, Beslenme, İlkokul, Ücretsiz Yemek

Recep Tayyip Erdogan University Graduate School of Social Sciences

Department: Basic Education

ThesisType: Master's Thesis

Supervisor: Asisst. Prof. Dr. Nesrin TÜRKMEN

Author: Ali YILMAZ

Year: 2019

Pages: 67

ABSTRACT

PARENTS OF TRANSPORTED EDUCATION STUDENTS AND ANALYSIS OF THEIR VIEWS ON NUTRITION

In this thesis, it is aimed to analyze the knowledge of parents about nutrition. They are the parents of children in transported education. The parents of primary school students in transported education in Rize constitute the study group of this research conducted in the 2018-2019 academic year. In this study, opinions of parents about nutrition were taken. Questionnaire was made to determine these opinions. It consists of 21 items and was developed by the researcher. The descriptive analyzes of the questionnaire included the responses as frequency and percentage values from the parents. It was determined that, these parents, who were the subject of the study, had good communication with their children about nutrition. The number of parents stating that their children have breakfast each morning makes up more than half of the respondents. Advice on follow up the free meal list given to parents in schools and the suggestion that nutrition training should be provided by experts, as a result of the fact that they don't follow these list.

Keywords: Parents, Transported Education, Nutrition, Primary School, Free Meal

KISALTMALAR

akt.	:	Aktaran
f	:	Frekans
vd.	:	ve diğlerleri
MEB	:	Milli Eğitim Bakanlığı
WHO	:	World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)
TOÇBİ	:	Türkiye’de Okul Çağı Çocuklarında (6-10 yaş) Büyümenin İzlenmesi
COSI	:	Childhood Obesity Surveillance Initiative (Çocukluk Çağı Şişmanlık Araştırma Girişimi)
MEGEP	:	Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Taşımalı İlköğretim Uygulamasının Yıllara Göre Gelişimi.....	26
Tablo 2. Ankete Katılan Ebeveynlerin Demografik Yapısı.....	33

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1. Ebeveynlerin beslenmeyle ilgili bilgi düzeylerini gösteren bulgular.....36
- Şekil 2. Ebeveynlerin, çocuklarıyla beslenme hakkında onlarla ne sıklıkla konuştuklarını gösteren bulgular.....37
- Şekil 3. Ebeveynlerin ne sıklıkla çocuklarıyla beslenme problemleri hakkında onlarla konuştuklarını gösteren bulgular.....37
- Şekil 4. Ebeveynlerin, çocuklarının beslenmeleriyle ilgili problemlerde öğretmenleriyle ne sıklıkla görüştiklerini gösteren bulgular.....38
- Şekil 5. Ebeveynlerin, yağ ve karbonhidrat oranı düşük yiyecekler hakkında bilgilerinin olup olmadığı hakkında düşüncelerini gösteren bulgular.....38
- Şekil 6. Ebeveynlerin, protein bakımından zengin yiyecekler hakkında bilgilerine ilişkin bulgular.....39
- Şekil 7. Ebeveynlerin, çocukların haftada kaç gün kahvaltısını tam olarak yaparak okula geldikleri hakkında fikirlerini gösteren bulgular.....39
- Şekil 8. Ebeveynlere göre, çocuklarının günde kaç öğün meyve ve sebze yemeye ihtiyacı olduğunu gösteren bulgular.....40
- Şekil 9. Çocukların günde kaç öğün meyve ve sebze yedikleriyle ilgili bulgular.....41
- Şekil 10. Çocukların günde kaç öğün süt ürünleri ihtiyaç duyduklarını gösteren bulgular.....41
- Şekil 11. Çocukların günde kaç öğün süt ürünlerini tükettikleriyle ilgili bulgular.....42
- Şekil 12. Çocukların günde kaç defa atıştırmalık yeme ihtiyacı duyduğunu

	gösteren bulgular.....	42
Şekil 13.	Çocukların günde kaç defa atıştırmalık yediklerini gösteren bulgular.....	43
Şekil 14.	Çocukların okuldaki ücretsiz öğle yemeği programına katılımını gösteren bulgular.....	44
Şekil 15.	Çocukların haftada kaç kez okul kantininden yediklerini gösteren bulgular.....	44
Şekil 16.	Çocukların haftada kaç kez evde pişen yemeklerden yediklerini gösteren bulgular.....	45
Şekil 17.	Ebeveynlerin çocuklarına okulda verilen okul yemekleri menüsünü takip edip etmediklerini gösteren bulgular.....	45

GİRİŞ

Problem Durumu

WHO (Dünya Sağlık Örgütü), sağlığın tanımını; bireylerin zihinsel fiziksel ve sosyal bakımdan tam bir iyilik durumunda olması biçiminde ifade etmektedir. Sağlık, birçok çevresel faktör tarafından olumlu ya da olumsuz bakımdan etkilenmekte ve bu etkilerin en başında da beslenmenin geldiği görülmektedir (Koçak, 2014). Kutluay (2003), beslenmeyi canlı sağlığını korumak, gelişmesini sağlamak ve yaşam kalitesini arttırmak için, vücudun ihtiyaç duyduğu besin öğelerini yeterli miktarda ve uygun zamanlarda almak amacıyla bilinçli olarak gerçekleştirilen bir eylem olarak tanımlamaktadır.

Baysal (2002), beslenmede amacın; bireyin cinsiyetine, yaşına, çalışma ve özel durumuna göre ihtiyaç duyduğu enerji ve besin öğelerini yeterli miktarlarda sağlanması olduğunu belirtmektedir. Buna bağlı olarak Şanlıer ve Güler (2005), gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerin, gelişmiş ülkeler düzeyine ulaşabilmesi için gerekli olan en önemli faktörün sağlıklı bir nesil ve güçlü insanların varlığı olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca sağlıklı, üretken ve yetenekli insan gücünün ülkelerin gerçek zenginlik kaynağı olduğunu, bunun sağlanabilmesi için de gerekli koşulun insanların hayatları boyunca yeterli ve dengeli beslenmelerinden geçtiğini belirtmişlerdir.

Çocukların bilişsel yeteneklerin geliştirilmesinde beslenme büyük önem taşır. Hacettepe Sağlık Bilimleri Enstitüsü ve MEB'in (2011) ortaklaşa yürüttükleri çalışmaya göre yeterli ve dengeli beslenmenin çocuklarda hastalıklara karşı direnç sağladığını, çocukların algılama ve dikkat yeteneklerini etkileyerek okul başarılarını arttırdığını, okul başarılarının artırılmasıyla da gelecek nesillerin daha güçlü ve sağlıklı olmasının sağlanacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Bir ülkenin hem sosyal hem de ekonomik yönden istenilen uygarlık seviyesine ulaşabilmesi, zihinsel ve bedensel açıdan güçlü, sağlıklı ve yetenekli bireylerin varlığı ile mümkündür. İnsan gücünün gerek fiziksel gerekse mental fonksiyonlar bakımından en üst düzeyde tutulabilmesi, insanın beslenme durumu ile yakından ilgilidir. Bu nedenle bireylerin öncelikle, aile içinden başlayarak yeterli ve dengeli beslenmeyi sağlamaları, bunun yanında da olumlu beslenme alışkanlıklarını kazanmaları gerekmektedir (Baysal, 2007).

Okul çağı dönemi, çocukların fiziksel, bilişsel, sosyal büyüme ve gelişmelerinin hızlandığı, sorumluluklarının arttığı, beslenme alışkanlıklarının geliştiği, ev dışında arkadaşlarıyla yemek yemeye başladıkları, yetişkin dönemde sağlıklı bir hayat sürmenin temellerinin atıldığı önemli bir dönemdir (Şanlıer ve Köksal, 2015).

Hayat boyu sürecek olan davranışların büyük bir kısmı da bu dönemde oluşmaktadır. Bu nedenle, sağlıklı bir büyümenin sağlanabilmesi, gerekli tüm besin öğelerinin yeterli ve dengeli bir şekilde alınabilmesi için iyi bir beslenme planının oluşturulması gerekmektedir. Ayrıca okul çağı çocuklarının beslenmesi, fiziki gelişmeyi sağlamakla birlikte, bu yaş aralığında bulunan çocukların hastalıklardan korunması için de oldukça önemlidir (Pekcan, 2008).

Beslenme konusunda bilgi eksikliği ya da yanlış beslenme bilgisi çocukların büyüme ve gelişmesini, sağlığını, başarısını ve dolaylı olarak toplumun yapısını ve ekonomik gücünü etkilemektedir. Çocuklukta verilen beslenme eğitiminin ve kazandırılan beslenme davranışının bebeklikten çocukluğa, çocukluktan ergenliğe ve erişkinliğe sağlıklı bir yaşantının temel unsurunu oluşturduğu bilinmektedir (Şanlıer ve Güler, 2005). Ayrıca çocukların da büyüme ve gelişmeleri için ihtiyaçları olan besin öğelerinin neler olduğunu öğrenmeleri gerekmektedir (Martin ve Driskell, 2001).

Çocukluk Çağı Şişmanlık Araştırma Girişimi (COSI) tarafından yapılan araştırmaya göre ilkokul çağı öğrencileri beslenme gereksinimlerinin % 0,9'unu yiyecek içecek satış makinesinden, % 78,5'ini okul kantinlerinden, % 20,6'sını

okul yemekhanelerinden temin etmektedir (COSI, 2013). Bu nedenle özellikle yaşlarının küçük olması nedeniyle ilkokul öğrencilerinin okulda nasıl beslendikleri önem kazanmaktadır. Çünkü ilkokul öğrencileri gün boyu ailelerinden uzak kalmaktadır.

Özellikle eğitim sistemimize taşınalı eğitimin girmesiyle birlikte beslenmenin önemi daha da artmıştır. Taşınalı eğitim yapılan okullardaki öğrenciler, normal eğitim yapan okullardaki öğrencilerden beslenme sorunlarında daha fazla sorun yaşadıkları düşünülmektedir. Kabaş (2006), yaptığı çalışmada taşıma merkezi okullarda öğrencilerin yemek yemek için uygun yerler bulunmadığını belirtmiştir. Özgün (2007), tarafından yapılan araştırmada taşınalı eğitim kapsamındaki öğrencilerin taşıma merkezi okullarda yemek yiyecek bir ortamlarının bulunmaması ve bu okullarda dağıtılan yemeklerin istenen düzeyde olmaması gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Özellikle öğle yemeklerinde verilen yemeklerin vitamin değerleri ve besleyiciliği, öğrencilerin verilen yemekleri sevmemeleri ve yemekleri yemek istemedikleri gibi sorunlarla karşılaşmıştır. Öğrencilerin büyük bir kısmının kırsal kesimlerden gelmesi ve ebeveynlerin okula gelmekte zorluk yaşamaları ve çocuklarının beslenmesiyle gün boyu ilgilenemedikleri bilinmektedir. Bu bağlamda ebeveynlerin de beslenmeyle ilgili bilgilerinin incelenmesi gerekliliği doğmuştur.

Araştırmanın Önemi

Taşınalı eğitim, Türkiye’de 1989 yılından itibaren nüfusu az ve dağınık olan köy ve benzeri yerleşim birimlerinde yaşayan öğrencilerin, zorunlu öğrenim sebebiyle ilçe, il gibi daha büyük yerleşim birimlerindeki merkez okullara günü birlik olmak üzere taşınması ile gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Sekiz yıllık zorunlu eğitimle birlikte daha da artış gösteren taşınalı eğitim, 12 yıllık zorunlu eğitime geçtikten sonra da önemini arttırmıştır. Türkiye’nin bütün şehirlerinde taşınalı eğitim yapan ilkokullara rastlanmaktadır.

Yapılan literatür taramasında beslenme ile ilgili pek çok çalışmanın olduğu görülmüştür. Fakat araştırmalarda ülkemizde de yıllar ilerledikçe artan taşımali öğrencilerle ilgili beslenme konusunda fazla araştırmanın olmadığı görülmektedir. *“Taşımali Eğitim Yapan İlkokullardaki Ebeveynlerin Beslenme Hakkındaki Bilgileri”* başlıklı bu çalışma taşımali eğitimde bütün aileler için büyük bir sorun olan beslenme hakkında önem taşımaktadır. Beslenmede ailenin önemi çok büyüktür. Bununla birlikte ilkokul çağındaki çocukların gün boyu ailelerinden ayrı kalmalarından dolayı beslenme ihtiyaçlarını yeterince karşılayamadıkları düşünülmektedir. Bu noktada okullarda verilen yemeklerin önemi artmaktadır.

Bu araştırma tamamlandığında taşımali okullarda eğitim gören öğrencilere, öğrencinin ailesine, öğretmenine, öğrencinin öğrenim gördüğü okulun yöneticisine ve ilgi tüm paydaşlara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Türkiye’nin tümünde yürütölen bu uygulamayla ilgili ebeveynlerinin beslenme hakkında bilgileri ve beslenme konusunda ne gibi problemler yaşadıkları bilinmemektedir. Bu bakımdan araştırmanın literatüre de katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma taşımali eğitim yapan ilkokullarda öğrenim gören öğrencilerin ebeveynlerinin, beslenme hakkındaki bilgilerini ortaya koymayı hedeflemektedir.

Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi “taşımali eğitim yapan ilkokullardaki ebeveynlerin beslenme hakkındaki bilgileri hangi seviyededir?” şeklindedir. Bu ana probleme yanıt bulabilmek amacıyla aşağıda belirtilen alt problem ifadeleri oluşturulmuştur.

Araştırmanın Alt Problemleri

Araştırmada oluşturulan bu ana problem çerçevesinde şu alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Taşınmalı eğitim yapan ilkokullardaki ebeveynlerinin çocuklarıyla ya da diğer uzmanlarla beslenme hakkında iletişimleri yeterli midir?
2. Ebeveynlerin besin çeşitleri ve günlük besin miktarları hakkındaki bilgileri ne kadardır?
3. Ebeveynlerin taşınmalı ilkokullarda verilen yemeklerle ilgili bilgileri var mıdır?

Sayıtlar

- Çalışmaya katılan ebeveynlerin araştırmada veri toplama aracı olarak uygulanan anketteki sorulara içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.
- Veri toplamak için kullanılan anketin, taşınmalı eğitim yapan ilkokullardaki ebeveynlerin beslenme ile ilgili bilgilerinin incelenmesini açıklayacak düzeyde olduğu kabul edilmiştir.

Sınırlılıklar

Bu çalışma,

- Çalışmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket Rize ilinde taşınmalı ilkokullarda öğrenim gören öğrenci ebeveynleriyle sınırlıdır.
- Çalışma 2018-2019 eğitim-öğretim yılı ile sınırlıdır.
- Araştırma, veri toplamak için kullanılan “Taşınmalı Eğitim Yapan İlkokullardaki Ebeveynlerin Beslenmeyle İlgili Görüş Anketi” ile sınırlıdır.
- Araştırma verileri, çalışmaya katılan taşınmalı eğitim yapan ilkokullardaki ebeveynlerin görüşleriyle sınırlıdır.

Tanımlar

Beslenme: Beslenme; büyüme, gelişme, sağlıklı ve verimli olarak uzun süre yaşamak için gerekli enerji ve besin öğelerinin her birini yeterli miktarda sağlayacak olan besinleri, besleyici değerlerini yitirmeden, sağlık bozucu duruma getirmeden en ekonomik şekilde almak ve vücutta kullanmaktır (Yücecan, 1999).

Taşınalı Eğitim: İlköğretim okulu bulunmayan veya eğitim-öğretime kapalı olanlar ile birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin seçilen merkezlerdeki ilköğretim okullarına günü birlik taşınarak eğitim öğretim görmelerini sağlamak amacıyla yapılan uygulamadır (MEB Taşınalı İlköğretim Yönetmeliği, 2000).

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Taşınalı Eğitim

Genel olarak taşınalı eğitim; nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerinde yaşayan veya öğretime elverişli olmayan eğitim kurumlarındaki öğrencilerin seçilen merkezlerdeki eğitim kurumlarına günü birlik şekilde taşınarak eğitim öğretim etkinliklerinin yürütülmesi olarak tanımlanmaktadır (Küçüksüleymanoğlu, 2006).

Taşınalı eğitim dünyanın farklı ülkelerinde farklı şekillerde uygulanmaktadır. Taşınalı eğitimin birçok olumlu özelliği olmasına rağmen bu uygulamada olumsuzluklarla da karşılaşabilmektedir. Türkiye’de de belli nedenlerden dolayı yıllardan beri taşınalı eğitim uygulanmaktadır.

1.1.1. Türkiye’de Taşınalı Eğitim

Taşınalı eğitimin amaç ve gerekçesi, Milli Eğitim Bakanlığınca eğitimde kalitenin artırılması, fırsat eşitliği ilkesinin daha iyi sağlanabilmesi, birleştirilmiş sınıflar programı uygulayan, ilkokullardaki öğrencilerin müstakil sınıflı, ilköğretim uygulaması kapsamına alınması amacıyla küçük ve az sayıda öğrencisi bulunan köyler gruplaştırılarak bunlardaki öğrenciler merkezi durumda ve imkânları bol olan ilköğretim okullarına gününbirlik taşınması olarak ifade edilmiştir (Yangın, 1991).

Türkiye’de 1989 – 1990 eğitim-öğretim yılından günümüze kadar devam eden taşınalı ilköğretim uygulaması bugün elbette ki başladığı noktada değildir. Nüfus artışı, köyden kente yapılan göçler, yerleşim birimlerindeki öğrenci

sayılarında değişmesine neden olmuş ve “pilot” uygulamanın başladığı yıllarda 2 ilde 12 okul ve yerleşim biriminden 305 öğrencinin 5 merkez okula taşınmasıyla başlayan taşınmalı ilköğretim uygulaması, 2016-2017 öğretim yılında 81 ilde 43 405 okul ve yerleşim biriminden 810 035 öğrencinin 12 055 merkez okula taşındığı bir uygulama haline gelmiştir (MEB, 2018).

Tablo1

Taşınmalı İlköğretim Uygulamasının Yıllara Göre Gelişimi

Öğretim Yılları	İl Sayısı	Merkez Okul Sayısı	Taşınan Okul ve Yerleşim Birimi Sayısı	Taşınan Öğrenci Sayısı
2010-2011	81	5 852	36 258	687 057
2011-2012	81	5 964	37 681	741 259
2012-2013	81	7 037	27 635	810 809
2013-2014	81	10 551	23 880	825 090
2014-2015	81	10 748	27 951	850 405
2015-2016	81	11 853	43 959	808 332
2016-2017	81	11 906	43 466	817 799
2017-2018	81	12 055	43 405	810 035

Tablo 1’de taşınalı eğitim yapan ilkokulların yıllara göre sayıları görülmektedir. Özellikle 8 yıllık zorunlu eğitimle birlikte köy okullarının kapatılmasıyla birlikte taşınan öğrenci sayısı yıllar geçtikçe artmıştır. 2012-2013 eğitim- öğretim yılından itibaren 12 yıllık kesintisiz eğitim sistemi sayesinde yıllarca kapalı olan köy ve mahallelerdeki ilkokullar yeniden açılmaya başlanmıştır. Ancak tabloda görüldüğü gibi 2012-2013 yıllarından itibaren taşınan merkez okul sayısında ve taşınan okul ve yerleşim birimi sayısında artış gözlenmiştir. Bu durum Türkiye’de taşınalı eğitimin önemini kaybetmediğini göstermektedir.

1.1.2 Taşınalı Eğitim ve Beslenme

Okul çağı, çocuğun büyüme döneminin devam ettiği bir süreçtir. Büyüme gereksinimleri ve fiziksel aktivite, genetik özellikler, vücut yapısı gibi faktörler okul çocuğunun besin ihtiyaçlarını belirler. Bu yaş grubunda çocukların ihtiyaç duyduğu besinlerin nitelleyici özellikleri yetişkinlerle aynı olmakla birlikte ihtiyaç duyulan miktarlar önemli farklılıklar göstermektedir. Özellikle hızlı büyüme dönemlerinde iştah artışı görülürken, büyümenin yavaşladığı dönemde ise öğünlerde alınan besin miktarları ve ara öğünlerde atıştırma azalmaktadır. (Süoğlu, 2004). Özellikle taşınalı eğitim yapan okullarda beslenme daha da önem kazanmaktadır. Yurtbakan ve Altun (2018), tarafından yapılan araştırmadaki eğitimciler taşınalı eğitimle gelen öğrencilerin sabahları erken kalkmak zorunda kaldıklarını dile getirmişlerdir. Bu da öğrencilerin özellikle sabah kahvaltılarını düzenli olarak yapamadıklarını göstermektedir. Ayrıca gün içinde uzun süre ailelerinde ayrı kalan öğrencilerin beslenme sıkıntıları yaşadıkları bilinmektedir.

1.2. Beslenme

Beslenme sağlığın temel koşullarından biridir. Maslow insanların ihtiyaçlarını önceliklerine göre sıraladığında fizyolojik ihtiyaçların ön sırada yer

aldığını belirtmiştir. Beslenme, bireyin ihtiyaçlarının ilk basamağı olan fizyolojik ihtiyaçlar arasında bulunmaktadır (Dölekoğlu ve Yurdakul, 2004).

Kutluay (2003), beslenmeyi; canlının sağlığını korumak, geliştirmek ve canlının yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla vücudun ihtiyaç duyduğu besin öğelerini yeterli miktarda ve uygun zamanlarda almak için bilinçli yapılması gereken bir eylem olarak tanımlamaktadır. Bununla ilişkili olarak Baysal (2002) beslenmede amacın insanın yaşı, cinsiyeti, çalışma ve özel durumuna göre ihtiyacı olan enerji ve besin çeşitlerini yeterli miktarlarda sağlaması olduğunu belirtmektedir. Vücudun büyüyebilmesi, kendini yenileyebilmesi ve vücudun çalışabilmesi için gerekli olan besin öğelerinin her birinin yeterli miktarlarda alınarak vücutta uygun bir şekilde kullanılması yeterli ve dengeli beslenme olarak tanımlanmaktadır (Epözdemir, 2013).

Ersoy (2011), beslenmenin insan yaşamının her döneminde sağlığın temelini oluşturduğunu belirtmektedir. Gebeliğin son 4 ayı ile yaşamın ilk yılında beyin gelişiminin büyük bir kısmının (% 95) tamamlandığını belirtmektedir. Bu nedenle beslenme gebelikten itibaren önem kazanmaktadır. Çocukluk döneminde kazanılan yanlış beslenme alışkanlıkları daha sonraki yıllarda kalp hastalıkları, hipertansiyon ve şişmanlık gibi bazı hastalıklar için temel oluşturmaktadır (Mahan vd., 2008).

Sağlıklı bir nesil ve güçlü insanların varlığı, gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülkeler düzeyine ulaşabilmesi için gerekli olan en önemli faktördür. Ülkelerin gerçek zenginlik kaynakları sağlıklı, üretken ve yetenekli insan gücü olduğuna göre bunun sağlanabilmesi için de ön koşul insanların yaşamları boyunca yeterli ve dengeli beslenmeleridir (Şanlıer ve Güler, 2005).

Yeterli ve dengeli beslenen bireylerin görünüşü şu şekilde tanımlanır (Sağlık Bakanlığı, 2004: 10):

- Sağlam bir görünüş,
- Düzgün, iyi gelişmiş kol ve bacaklar,
- Canlı ve parlak saçlar,

- Boy uzunluğu ve yaşı ile orantılı vücut ağırlığı,
- Hareketli ve dikkatli bakışlar,
- Sık sık baş ağrısından şikâyet etmeyen, iştahlı, çalışmaya istekli kişilik,
- Zihinsel, ruhsal ve sosyal gelişimi normal, devamlı çalışabilen bir kişilik.
- Muntazam, pürüzsüz, hafif nemli ve hafif pembe bir cilt.

Yeterli ve dengeli beslenme; insan hayatı süresince, yalnız fizyolojik ihtiyaçların giderilmesi için değil, psikolojik ve sosyolojik ihtiyaçların da giderilmesi için önemli bir yer tutmaktadır. Yapılan araştırmalarda yetersiz ve dengesiz beslenmiş olan çocukların fiziksel ve zihinsel bakımdan yaşlarına göre geri oldukları ortaya konulmuştur (Merdol, 1999).

Yetersiz ve dengesiz beslenme, vücudun ihtiyaç duyduğu besinlerin tam olarak karşılanamamış olmasıdır. Dengesiz beslenen bir çocuk kendini gün içinde yapılacak olan etkinliklere ve çalışmalara hazır hissedemeyebilir. Ayrıca yetersiz ve dengesiz beslenen çocukta, gün içinde yaşanan durumlara uyum sağlayamama, yorgunluk, uyku hali, çocuğun kendini zihinsel ve bedensel olarak güçsüz hissetmesi gibi olumsuz durumlar görülebilmektedir (Tepe, 2010).

Beslenme yetersizliğinin çocuk gelişimine bazı etkileri ise şunlardır (MEGEP, 2007):

- Dikkat eksikliği ve geç öğrenme görülür.
- Zekâ geriliği ortaya çıkar.
- Enfeksiyon hastalıkları sık görülür.
- Hastalık sonrası ölüm oranı artar.
- Beyin hücreleri olumsuz etkilenir.
- Büyüme ve gelişme yavaşlar.

WHO'nun (1996) verilerine göre dengesiz ve yetersiz beslenme, çocuk ölümlerinin % 7'sinin ilk, % 46'sının ise ikincil sebebidir.

1.2.1. İlkokul Çağında Beslenme

Okul çağı çocuğun toplum hayatına ilk kez bilinçli olarak girdiği dönemdir. Baysal (2007), okul çağını; büyümenin ve gelişmenin hızlı olduğu, insanın yaşam boyunca sürebilecek davranışlarının büyük ölçüde olduğu bir dönem olarak tanımlamıştır.

İlkokul çağı, büyümenin ve gelişmenin hızlı olduğu, insanın yaşamı boyunca devam edebilecek davranışlarının büyük oranda belirlendiği bir zaman dilimidir. Bu hızlı büyümenin gerçekleşebilmesi amacıyla gerekli olan besin öğelerinin, yeterli ve dengeli bir şekilde alınabilmesi için iyi bir beslenme planının oluşturulması gereklidir. Okul çağı çocuklarında beslenme, fiziki gelişmeyi sağlamasıyla birlikte, bu yaştaki çocukların hastalıklardan korunabilmesi için de önemlidir (Pekcan, 2008). Ayrıca çocuklukta verilen beslenme eğitimi; bebeklikten çocukluğa, çocukluktan ergenliğe ve erişkinliğe sağlıklı bir yaşantının temel unsurunu oluşturmaktadır (Şanlıer ve Güler, 2005).

1.2.2. Aile ve Beslenme

Budak (2003) aileyi; birbirleriyle kan, evlilik veya evlatlık bağı taşıyan, aynı çatı altında yaşayan ve sosyal, ekonomik bir birim oluşturan bireyler grubu olarak tanımlar.

Araştırmalarda aile ile ilgili yapılan tanımlara bakıldığında ailenin; sosyal hayatın temel birimlerinden biri olduğu kabul edilmektedir. Aile, bireylerinin karmaşık etkileşimlerinin oluşturduğu açık bir sistemdir ve her aile üyesi ailenin diğer üyelerine ilişkiler yoluyla bağlıdır (Özgüven, 2001).

Birey doğumundan ölümüne kadar olan süreç içerisinde sürekli bir gelişim içindedir ve bu gelişimini etkileyen türlü etkenler bulunmaktadır. Bu etkenler kalıtsal ve çevresel olmak üzere iki grupta incelenmektedir. Kalıtsal etkenler çocuğa anne ve babadan geçen genetik unsurlarla ilgilidir. Çevresel etkenleri ise, başta çocuğun yakın çevresi olan aile, toplum ve içinde bulunduğu doğal ortam oluşturmaktadır. Her etken çocuğun gelişiminde ayrı ayrı rol oynamakla birlikte

aynı zamanda bir bütün içerisinde dirler. Çevresel etkenlerin içinde çocuğu en çok etkileyen ailesidir. Çünkü ailenin çocuğa karşı tutum ve davranışları, çocuğun geleceğini şekillendirmesi, kişiliğini geliştirmesi bakımından oldukça önemlidir (Bilir ve Dabanlı, 1990).

Bir ülkenin ekonomik ve sosyal açıdan istenilen medeniyet düzeyine ulaşabilmesi; hem bedensel hem de zihinsel açıdan güçlü, sağlıklı ve yetenekli bireylerin varlığı ile mümkündür. İnsanın fiziksel ve mental fonksiyonlar bakımından en üst düzeyde olabilmesi, kişinin beslenme durumu ile yakından ilgilidir. Bunu sağlamak için bireylerin önce, aile içinden başlayarak yeterli ve dengeli beslenmeleri, bunun yanında da olumlu beslenme alışkanlıklarını kazanmaları gerekir (Baysal 2007).

Çocuğun beslenmesinde en önemli husus hiç şüphesiz; yeme alışkanlığını “sağlıklı beslenme” çerçevesinde kazanmış olmasıdır. Çocuk, ilk duygusal bağlarını kendini besleyenle kurduğundan çocukların yemek yeme alışkanlığını kazanmasında ailedeki büyüklerin çok önemli bir yeri vardır (URL 1).

Çocuğun yemek alışkanlığını geliştirmesinde en etkili ortam ailedir. Çocukta ilk öğrenme yakın çevresindeki bireyleri taklit etme biçiminde olduğundan anne, baba, kardeşler bu yaş grubu çocuklar için en iyi modeli oluşturmaktadırlar. Yemek yeme adetleri aile sofrasında edinilir. Çocuklarda anne ve babanın sevdiği yiyeceğe karşı istek oluşurken, onların sevmediklerine de tepki geliştirebilirler (Köksal ve Gökmen, 2000).

Sağlıklı bir aile ortamında yetişen çocuklar; duygularını rahatça ifade edebilir, sorunlarını ortaklaşa çabayla çözüme ulaştırabilir, yapıcı, yaratıcı ve üretken bir kişiliğe sahip olur ve potansiyel gücünü olumlu yönlendirebilen bireyler olarak yetişirler. Çünkü ebeveynleri; birbiriyle etkileşimde bulunma, fikir birliği yapabilme, sorunlarını olumlu bir şekilde çözebilme gibi olumlu özelliklere sahiptirler. Yaşamın her döneminde bedensel ve zihinsel yönden sağlıklı olmak ve sağlığı devam ettirmek de yeterli ve dengeli beslenme ile mümkündür (Tanır vd., 2001).

Görüldüğü gibi beslenme eğitiminde ailenin önemi yadsınamayacak ölçüde büyüktür. Çocuk, yetiştiği ailenin hemen her özelliğini edindiği gibi beslenme özelliklerini de edinmekte ve uygulamaktadır. Nasıl ki bir ailenin yaşam tarzı, değerleri, alışkanlıkları çocuk üzerinde etkiliyse beslenme alışkanlığı da aynı ölçüde etkilidir.

1.2.3. Okulda Beslenme

Okula başlayan çocukların sosyal yaşamları değişir ve buna bağlı olarak beslenme alışkanlıkları da değişmektedir. Çünkü çocuklar, özellikle de büyük şehirlerde tam gün okula giden çocuklar, günün en az bir ya da daha fazla öğününü, ev yerine okulda tüketirler. Okullar, sağlıklı bir yaşam için, yalnızca eğitim ve öğretimin yapıldığı değil, beslenme ve fiziksel aktivite konularının da olumlu değişikliklerin yapılabileceği, geliştirilebileceği ortamlardır. Okula gidip gelme zamanları, okulda kalma süresi, öğle vakti eve gelememe durumu gibi etmenler çocuğun beslenme alışkanlığı ve yemek tercihlerini yönlendirmektedir (MEB, 2013).

Devlet okullarının büyük çoğunluğunda öğrencilere, öğle öğünü ya da kuşluk ve ikindi gibi ara öğünler şeklinde bir uygulama yapılmamaktadır. Yalnızca ilkokullarda ara öğün şeklinde bir beslenme programı uygulanmaktadır. Bu uygulamada çocuklar, ya evden kendi isteklerine ya da öğretmenin belirttiği programa göre yanlarında yiyecek getirmekte ve beslenme saatinde bu yiyecekleri tüketmektedirler. Ancak, uygulanan bu beslenme programlarının, genellikle aileler ve öğretmenler tarafından önemsenmediği, ihmal edildiği görülmektedir. Çocuklar çoğu kez okul kantinlerinden ya da okul civarından satın aldıkları poğaça, açma, kek, ekmek arası, kraker, bisküvi, gazoz, meyve suları, çikolata, gofret, şekerlemeler, cips gibi besleyici değeri düşük besinlerle karınlarını doyurmaktadırlar (Oktar ve Şanlıer, 1999).

Benzer bir sonuca Sullivan vd. (2002) yapmış olduğu çalışmada da ulaşılmıştır. Bu araştırmaya göre okul çevresinde satılan besinler de çocukların

beslenmesini olumsuz etkilemektedir. Okul çevrelerinde simit, poğaç, açma, kâğıt helva, şekerlemeler, değişik türden tatlılar, mısır, dondurma ve ekmek arası gibi yiyecekler satılmaktadır. Bu yiyeceklerin hazırlanma ve satılma koşulları çoğunlukla hijyen kurallarına aykırıdır ve yalnızca karın doyurmaya yöneliktir.

Okullardaki beslenme uygulamaları, çocukların gelişimini desteklemeyi ve sağlıklı beslenme alışkanlığı kazandırmayı hedeflemektedir. Okullardaki beslenme saatleri çocukların sağlıklı büyüme ve gelişmeleri için önemli bir vakitlerdir. Çünkü çocuklar besinler ve beslenme ile ilgili bilgileri okulda öğrenmeye başlarlar (MEB, 2011). Bu bağlamda Türkiye’de uzun yıllardır devam eden taşımali eğitimde öğrenciler, öğretmenler, idareciler ve tüm paydaşlar yapılan araştırmalara göre birçok sorun yaşamaktadır. Bu sorunların en önemlilerinden biri de beslenmedir.

1.3. İlgili Araştırmalar

1.3.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Altunsaray (1996) tarafından Balıkesir ilinde yapılan araştırmada taşımadan yararlanan öğrencilerin, beslenme konusunda büyük zorluk yaşandığı ve Valilik ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bu konuda hiçbir ödenek ayrılmadığı ve başka çözümler bulunmadığı belirlenmiştir.

Karakütük (1996) tarafından Ankara’nın Sincan ilçesinde yapılan çalışma sonucunda; olumlu sonuçların yanı sıra öğle yemeği konusunda sorunlar yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Özkan (1997) tarafından Çankırı ve ilçelerinde yapılan araştırmada öğrencilerin öğle yemeği problemleri oluştuğu belirlenmiştir.

Büyükboyacı (1998) tarafından Çanakkale’de yapılan araştırmada; taşımali ilköğretim okullarında öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Taşımali eğitime ilişkin öğretmen ve yönetici görüşlerini kapsayan (Küçüköğlü, 2001) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre taşıma

merkezi okulların yemek yerinin olmaması ve hizmetli personelin bulunmayışı gibi sorunlar öne çıkmaktadır. Ayrıca taşıma merkezi okullarda öğle yemekleri konusundaki sıkıntıların yaşandığı, taşınan öğrencilere verilen öğle yemeğinin öğünü geçiştirmeye dönük aperiatif cinsinden olduğu belirtilmiştir.

Recepoğlu (2006) tarafından yapılan çalışma sonucunda, öğrencilere öğle yemeklerinde verilen yemeklerin yetersiz olduğu, öğrencilerin yemeklerini yiyecekleri uygun yerlerin olmadığı belirlenmiştir.

Kabaş (2006) yaptığı araştırma sonucunda taşıma merkezi okullarda öğrencilerin yemek yemek için uygun yerler bulamadığını belirtmiştir.

Özgün (2007) tarafından yapılan çalışmada taşınmalı eğitim kapsamındaki öğrencilerin taşıma merkezi okullarda yemek yiyecek bir ortamlarının bulunmaması ve bu okullarda dağıtılan yemeklerin istenen düzeyde olmaması gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Yeşilyurt vd. (2007), Van il merkezinde görevli 16 yönetici, 157 öğretmen, 350 öğrenciye uyguladıkları anketler sonucunda; taşınmalı ilköğretim uygulamasının daha başarılı olabilmesi için, okulda çocukların yemek yiyebileceği bir yerin ayarlanması gerektiğini, taşınmalı öğrencilerin yemek yiyebilecekleri bir yerin olmamasını ve bu öğrencilerin başıboş bırakılmasının problem olduğunu belirtmektedirler.

Recepoğlu (2009), yaptığı çalışmada, 16 yönetici, 155 öğretmen ve 173 veliye anket uygulamış ve okulda taşınmalı eğitimle gelen öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin olmamasını sorun olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

Tepe (2011) Antalya ilinde yaptığı çalışmada hazırlanan yemeklerin besin değerinin okullara liste halinde gönderilmesinin beklendiği ancak böyle bir listenin okullara gönderilmediği, bazı öğrencilerin verilen yemeklerden memnun olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Turan (2011), yaptığı çalışmada 3 ilçedeki 9 okulda 180 öğretmen, 18 idareci ve 360 öğrenciye uyguladığı anketler sonucunda; taşıma merkezli

okullarda öğrencilerin yemek yiyebilecekleri bir alanın olmadığı, yöneticilere göre velilerin okulla iletişimlerinin yeterli olmadığı gibi bulgular elde edilmiştir.

Şan (2012), uyguladığı anket ve görüşme formları sonucunda araştırmaya katılan katılımcılar taşınmalı eğitim uygulamasının devam etmesi gerektiğini ancak beslenme ve taşınma gibi konularda eksikliklerin giderilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Yurdabakan ve Tektaş (2013) tarafından yapılan araştırma sonucunda; tekli eğitim yapan okullara taşınan öğrenciler okullarında öğle arası yemek yedikleri için sağlıklı beslenmiş olduklarını belirtmişlerdir.

Memek (2014), Şanlıurfa ilinde gerçekleştirdiği çalışmada taşınmalı okullarda verilen yemek kalitesinin düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır.

1.3.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Fowler'a (1979) göre, 1978 yılından itibaren uygulanan "Taşınmalı Sınıflar"ın gereksinimleri merkez komiteleri tarafından sürekli olarak karşılanmaktadır. Dokuz bölgede yapılan bu uygulama başarılı bir şekilde devam etmektedir. "Taşınabilir Sınıf Projesi" adı altında Avustralya'nın Orta Queensland bölgesinde gerçekleştirilen taşınmalı eğitim, Queensland Eyaleti Eğitim Bakanı tarafından tavsiye edilen bölgelerde uygulanmaktadır. Eğitim Bakanlığı öncelikle uygulamanın kırsal kesim bölgelerinde yapılmasını önermektedir. Proje Avustralya Okullar Komisyonu tarafından ekonomik bakımdan desteklenmektedir. Nüfusuna oranla geniş bir arazi yapısına sahip olan Avustralya'da, aileler geniş alanlara yayılarak yaşamaktadırlar. Uygulama için kamyonların kasaları sınıf ortamına dönüştürülmüş ve en az 10 çocuğun eğitim yapabileceği ortam hazırlanmıştır. Taşınabilir sınıf olarak kullanılan kamyonlarda biri öğretmen ve biri yönetici olmak üzere iki personel bulunmaktadır.

Kennedy (1990) çalışmasında, Yeni Zelanda'da Taşınmalı Eğitim uygulamasının okul öncesi-erken çocukluk döneminde kullanıldığı belirtilmiştir. Kırsal kesimdeki çocuklara erken çocukluk eğitimi, Taşınmalı Okul Öncesi

birimleri tarafından aktarılmaktadır. Eğitim Bakanlığı'nın kararıyla dokuz birim bu alanda hizmet vermektedir. Bu birimlerin her birinde iki kreş öğretmeni bulunmaktadır. Bu dokuz birim her hafta kırsal bölgeleri gezmektedirler.

Zars (1998) çalışmasında ABD'de yapılan Taşımali Eğitim uygulamasından söz etmiştir. Zars, çalışmada taşımali eğitim uygulamasının öğrencilerin akademik başarılarına etkisine, öğrenci ailelerine etkisine ve yapılan yolculuğun gerçek maliyetinin ne olduğuna değinmiştir. Taşımali eğitim yoluyla eğitimlerini sürdüren öğrencilerin gün boyu okulda oturduklarına, bununla beraber birkaç saat yolculuk yaptıklarına, diğer çocuklar gibi ayakta zaman geçirme, koşma oynama gibi etkinliklere katılamadıklarına değinmiştir. Bu durumun çocuklarda obezite gibi sağlık problemlerine sebep olduğundan bahsedilmiştir. Ayrıca araştırmacı öğrencilerin kış aylarında, sabahleyin karanlıkta okul otobüsüne binip, okul dönüşü karanlıkta inmelerinin onları olumsuz etkilediğini belirtmiştir.

Jimerson (2007) "Traveling by School Bus in Consolidated Districts in West Virginia" isimli çalışmasında, Batı Virginia'da taşımali olarak eğitim gören lise öğrencileri üzerinde 2006 yılında çalışmalar yapmıştır. Araştırma, diğer taşıma araçları ile okul otobüslerini kıyaslamıştır. Okul otobüslerinin diğer taşıma araçlarına göre 24 dakikalık bir zaman kaybına sebep olduğuna değinilmiştir. Araştırmada 24 dakikalık zaman kaybının; öğrencilerin aileleriyle vakit geçirmesine, sosyal aktivitelere katılma gibi birçok ders dışı faaliyetlere katılımını engellediğine değinilmiştir. Ayrıca öğrencilerin % 31,1'den fazlasının 1 saatten fazla yolculuk yaparak eğitimlerini devam ettirdiklerinden ve Batı Virginia hükümetinin otobüslerle, taşımali olarak yapılan yolculuk süresinin bir saatten az olması için herhangi bir çalışma yapmadığından bahsedilmiştir.

1.3.3. İlgili Araştırmaların Değerlendirilmesi

Taşımali eğitim yapan ilkokullardaki ebeveynlerin beslenme bilgilerinin incelenmesiyle yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalar incelendiğinde az

sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışmalardan yurt içinde yapılanların büyük bir kısmında taşınalı okullarda beslenme ile ilgili sorunların neler olduğu kısaca belirtilmiştir. Bu çalışmaların çoğu da öğretmen, öğrenci ve yöneticiler arasından yapılan çalışmalardır. Bu dayanağa bağlı olarak taşınalı eğitimde ebeveynlerin beslenme bilgilerinin incelenmesi çok fazla sayıda araştırmalarda işlenmediği belirtilebilir. Ayrıca yurtdışında yapılan çalışmaların Türkiye’de yapılan taşınalı eğitime göre benzer ve farklı yönlerinin olduğu görölmektedir. Ancak alan yazın incelemesinde yurtdışındaki taşınalı okullarda beslenme ile ilgili çalışmalara ulaşılammıştır. Bu bağlamda taşınalı okullardaki beslenme ile ilgili ebeveynlerin bilgilerinin bilinmesine yönelik olan ihtiyacın fazlaca hissedildiği görölmektedir. Bundan dolayı tez çalışması bu yönüyle alan yazın taraması sonucunda eksikliği önemli düzeyde hissedilen bir araştırma olma özelliği taşımaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

Bu başlık altında araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve analizi konuları ele alınmıştır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada betimsel nicel yaklaşımlardan biri olan tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, Karasar'a (2015) göre, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Tarama modelinin amacı araştırma konusu ile ilgili var olan durumun fotoğrafını çekerek bir betimleme yapmaktır (Büyüköztürk, 2011). Bu çalışmada Rize ilinde taşımali eğitim yapan ilkokullardaki birçok ebeveyne ulaşarak, ebeveynlerin beslenme ile ilgili görüşleri taranmış ve bu görüşlerin incelenmesi düşünülmüştür.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Rize ilindeki merkez ve ilçelerde bulunan taşımali ilkokullarda eğitim gören öğrencilerin ebeveynlerinden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise bu evrenden random (tesadüfî) yöntem ile belirlenerek gönüllülük ilkesine göre çalışmaya dâhil olan 303 ebeveyn tarafından oluşturulmuştur.

Çalışma oluşturulurken, Rize ilindeki taşımali eğitim yapan her ilçeden ebeveynlere ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın yapıldığı 2018–2019 öğretim yılında güz döneminde 400 ebeveynin çalışmaya katılması beklenmiştir. Ancak ebeveynler tarafından geri dönüş yapılan 303 anket analize dahil edilmiştir.

Aşağıdaki tabloda araştırmaya katılan ebeveynlerin demografik yapısı gösterilmiştir.

Tablo 2

Ankete Katılan Ebeveynlerin Demografik Yapısı

Ankete katılan ebeveynler	f	%
Anne	216	71,3
Baba	84	27,7
Diğer(Abla, Hala, Teyze)	3	1,0
Ebeveynin Yaş Aralığı	f	%
18 – 25	6	1,9
26 – 32	78	25,8
33 – 40	132	43,5
40 üzeri	87	28,8
Öğrenci Yaşı	f	%
6 yaşında	12	4,0
7 yaşında	57	18,9
8 yaşında	84	27,6
9 yaşında	150	49,5
Ebeveynin Eğitim düzeyi	f	%
İlkokul	163	53,8
Ortaokul	73	24,1
Lise	57	18,8
Üniversite	10	3,3
Toplam	303	100,0

Yukarıdaki tabloya göre araştırmaya katılan 303 ebeveynnden büyük çoğunluğunun anneler olduğu görülmektedir. Bunun nedenin çocukların beslenme ve diğer konularda çocukların birinci dereceden annelerin ilgilenmesi olabileceği düşünülmektedir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin yaş aralıklarının büyük çoğunluğunun 33-40 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin yarısından fazlasının ilkokul mezunu olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada, ebeveynler için araştırmacı tarafından geliştirilen 21 maddelik “Taşınalı Eğitim Yapan Okullardaki Ebeveynlerin Beslenmeyle İlgili

Görüş Anketi” uygulanmıştır. Araştırma sürecinde araştırma izni alınması, uygulamada kullanılacak ölçeğin belirlenmesi, uygulama yapılacak okulların belirlenmesi, uygulamaların yapılması gibi aşamalar takip edilmiştir.

Anket geliştirme sürecinde öncelikle alan yazını incelenmiş, probleme uygun sorular belirlenerek taslak anket formu oluşturulmuştur. Taslak anket formu 27 sorudan oluşmuştur. Taslak anket formunda dereceleme soruları kullanılmıştır. Büyüköztürk (2012), derecelendirme anketlerinin, bireyin anket maddesine ilişkin cevaplarını, birbirini mantıksal bir düzen içinde izleyen cevap seçenekleri üzerinde kendisine en uygun geleni seçerek cevaplamasını sağladığını belirtmektedir. Taslak anket formunun oluşmasından sonra kapsam geçerliliğini belirlemek için uzman görüşü alınmıştır. Bu nedenle uzman değerlendirme formu hazırlanmıştır. Kapsam geçerliliği için bir beslenme uzmanından bir de eğitim uzmanından görüş alınmıştır. Taslak anket öncelikle Rize Pazar ilçesinde 89 ebeveyne pilot olarak uygulanmıştır. Taslak anket beslenmede aile iletişimi, okullarda verilen yemekler, besin çeşitleri, günlük besin miktarları, vücut kitle indeksi gibi kapalı uçlu sorulardan oluşturulmuştur. Pilot uygulamadan elde edilen görüşler doğrultusunda anket soru ve maddeleri değerlendirilmiştir. Çalışmayan vücut kitle indeksi ile ilgili 6 adet soru anketten çıkarılmış ve ankete son şekli verilmiştir. Ayrıca kullanılan anketteki ölçümlerin güvenilirliğini belirlemek için (α) alpha katsayısı yöntemi kullanılmıştır. Cronbach tarafından geliştirilen (α) alpha katsayısı ölçümlerin güvenilirliğini kestirmek için kullanılan yöntemdir (Turgut ve Baykul 2010). Araştırmadaki anketin Cronbach (α) değeri (0,744) olarak bulunmuştur. Yani anketin güvenilirliği yüksektir, diyebiliriz. Alfa katsayısı 0,00 ile 0,40 arasında ise ölçek güvenilir değildir, 0,40 ile 0,60 arasında ise ölçek düşük güvenilirliktedir, 0,60 ile 0,80 arasında ise oldukça güvenilirdir, 0,80 ile 1,00 arasında ise yüksek derecede güvenilir bir ölçektir (Özdamar, 2011). Ankette ebeveynlere ait kişisel bilgiler bölümünde 4 soru yer almaktadır. Ebeveyn görüşlerinin elde edilmeye çalışıldığı diğer soru grupları ve soru sayıları ise şöyledir: Beslenme bilgisi ve iletişim 4, besin çeşitleri bilgisi 9, taşımalı okullarda

beslenme bilgisi ile ilgili de 4 madde yer almaktadır. Anket uygulamasının gerçekleştirilebilmesi için öncelikli olarak Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi ve Çayeli İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü arasında gerekli yazışmalar yapılarak araştırma için izinler alınmıştır (Ek-1). Anket geliştirme aşamaları gerçekleştirildikten sonra nihai uygulama için Rize İl Milli Eğitim Müdürlüğü bilgilerinden yararlanılarak taşımali eğitim yapan okul listeleri alınmıştır. Daha sonra çalışma anketi oluşturulan liste dahilinde ilgili okullara gönderilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada “Taşımali Eğitim Yapan Okullardaki Ebeveynlerin Beslenmeyle İlgili Görüş Anketi” uygulanmıştır. Her soru kendi içinde puanlandırılmıştır. Her cevap frekans ve yüzde değerler alınarak tabloda gösterilmiştir. Daha sonra alınan yüzde ve frekans değerler grafikler altında betimsel olarak yorumlanmıştır.

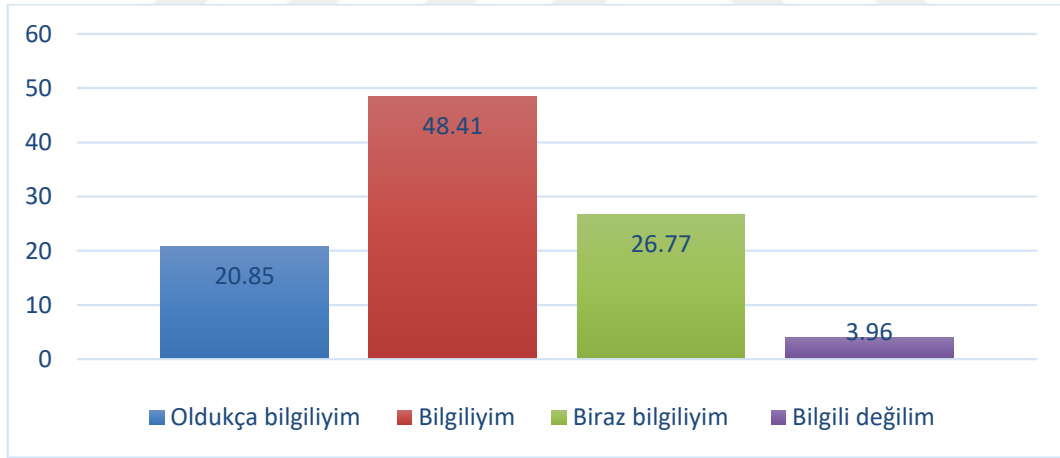
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR

Bu bölümde çalışmada kullanılan ölçme aracından elde edilen veriler tezin giriş bölümünde alt problemler başlığı altında verilen ifadelere uygun biçimde aktarılmıştır.

Alt Problem 1: Taşınalı Eğitim Yapan İlkokullardaki Ebeveynlerinin Çocuklarıyla ya da Diğer Uzmanlarla Beslenme Hakkında İletişimleri Yeterli midir?

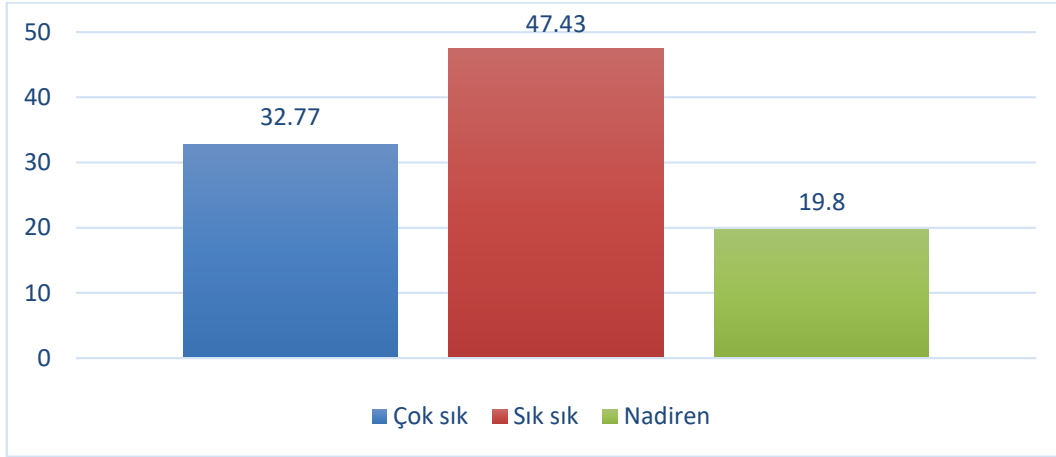
Bu alt problem çerçevesinde ebeveynlerin beslenmeyle ilgili bilgi düzeylerini ele alan ifadeye ilişkin verdikleri cevapların frekans ve yüzde değerleri Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Ebeveynlerin beslenmeyle ilgili bilgi düzeylerini gösteren bulgular.

Şekil 1’de araştırmaya katılan ebeveynlerin beslenme hakkında % 48,41’inin bilgili olduğu, % 26,77’sinin biraz bilgili olduğu, % 20,85’inin oldukça bilgili olduğu % 3,96’sının bilgili olmadıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir.

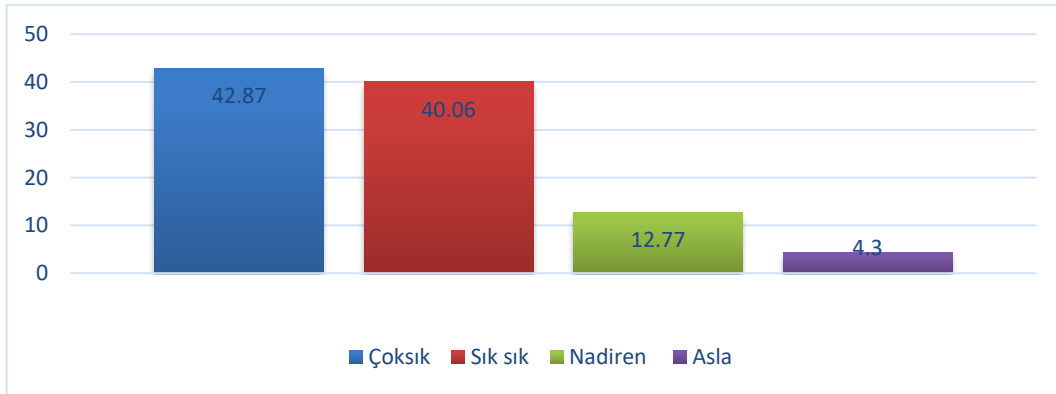
Ebeveynlerin çocuklarıyla beslenme hakkında iletişimlerini daha kapsamlı belirlemek amacıyla onlarla beslenme hakkında ne sıklıkla konuştuklarını belirten frekans ve yüzde değerler Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2. Ebeveynlerin, çocuklarıyla beslenme hakkında onlarla ne sıklıkla konuştuklarını gösteren bulgular

Şekil 2’de ebeveynlerin çocuklarının beslenmeleriyle ilgili olarak onlarla ne sıklıkla konuştukları incelenmiştir. Bulgulara göre katılımcıların % 47,43’ü sık sık konuşmakta, % 32,77’si çok sık konuşmakta, % 19,80’i nadiren konuşmaktadır.

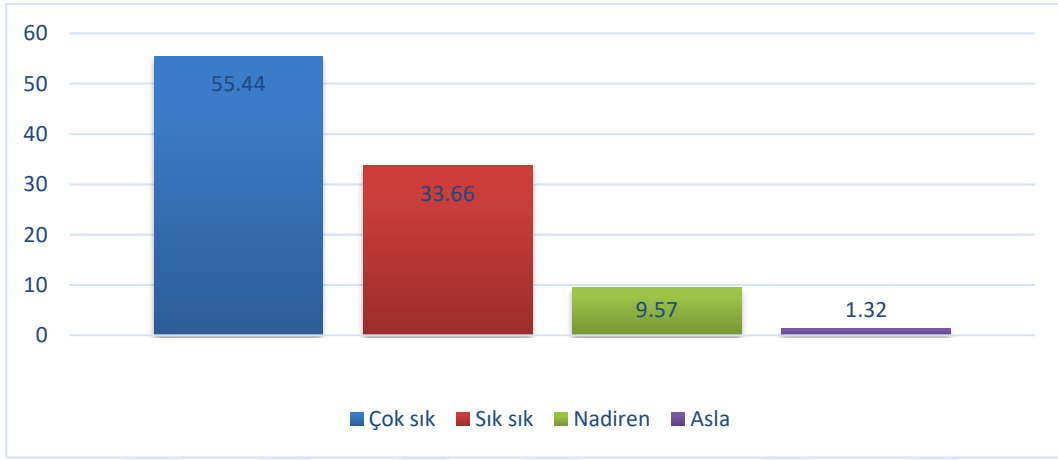
Ebeveynlerin çocuklarının sağlık problemleriyle onlarla ne sıklıkta konuştuklarını belirlemek için frekans ve yüzde değerler Şekil 3’te verilmiştir.

Şekil 3. Ebeveynlerin ne sıklıkla çocuklarıyla beslenme problemleri hakkında onlarla konuştuklarını gösteren bulgular

Şekil 3'te ebeveynlerin çocuklarının beslenme problemleri hakkında onlarla ne sıklıkla konuştukları araştırılmıştır. Araştırmaya katılan ebeveynlerin % 42,87'si çok sık, % 40,06'sı sık sık, % 12,77'si ise nadiren konuştuklarını belirtmektedir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin % 4,3'ü asla çocuklarıyla beslenme problemleri hakkında konuşmadıklarını belirtmiştir.

Ebeveynlerin beslenme hakkında uzman kişilerle ne sıklıkla iletişim içinde olduklarını belirlemek amacıyla verdikleri cevapları içeren frekans ve yüzde değerler Şekil 4'te verilmiştir

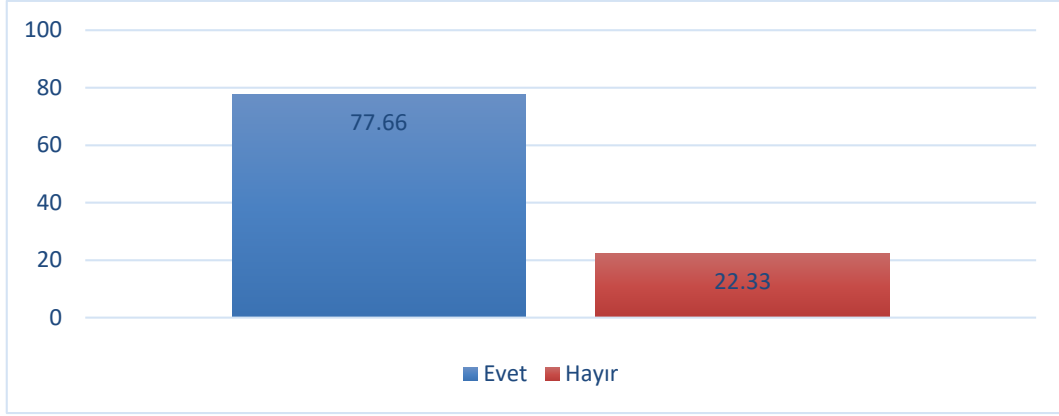

Şekil 4. Ebeveynlerin, çocuklarının beslenmeleriyle ilgili problemlerde öğretmenleriyle ne sıklıkla görüştiklerini gösteren bulgular

Şekil 4'te ebeveynlerin çocuklarının beslenmeyle ilgili problemlerinde öğretmenleriyle % 55,4'ünün çok sık, % 33,6'sının sık sık, % 9,5'inin nadiren, % 1,3'ünün ise asla konuşmadıklarını belirtilmiştir.

Alt Problem 2: Ebeveynlerin Besin Çeşitleri Ve Günlük Besin Miktarları Hakkındaki Bilgileri Ne Kadardır?

Bu alt problem kapsamında ebeveynlerin besin çeşitleri ve günlük besin miktarları hakkında bilgilerini incelemek amacıyla 9 soru sorulmuştur. Ebeveynlerin yağ ve karbonhidrat oranı düşük yiyecekler hakkındaki bilgilerine ilişkin verdikleri cevapların frekans ve yüzde değerleri Şekil 5'te gösterilmiştir.

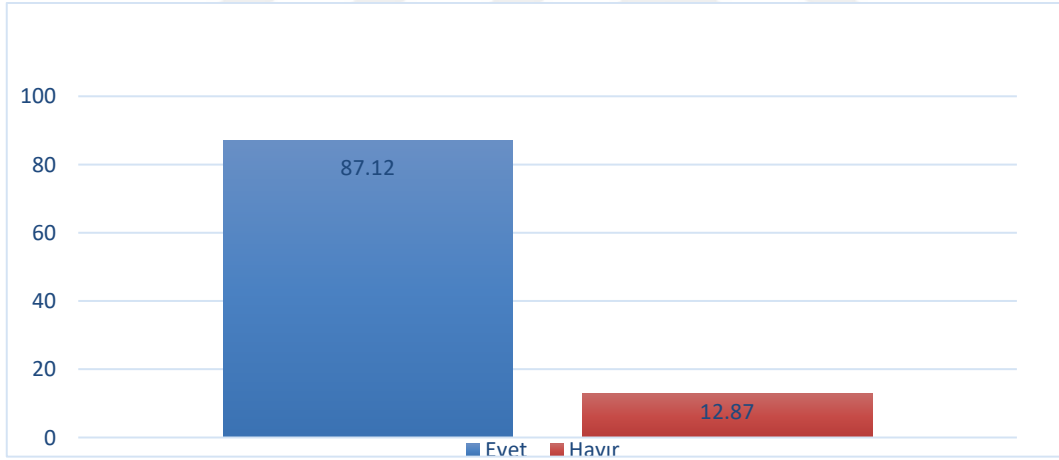

Şekil 5. Ebeveynlerin, yağ ve karbonhidrat oranı düşük yiyecekler hakkında

bilgilerinin olup olmadığı hakkında düşüncelerini gösteren bulgular

Şekil 5'te ebeveynlerin yağ ve karbonhidrat oranı düşük yiyecekler hakkında bilgili olup olmadıkları incelenmiştir. Ebeveynlerin % 77,6'sının bilgili olduğu % 22,3'ünün bilgili olmadığı belirtilmiştir.

Ebeveynlerin protein bakımından zengin yiyecekler hakkındaki bilgilerine ilişkin verdikleri cevapların frekans ve yüzde değerleri Şekil 6'da gösterilmiştir.

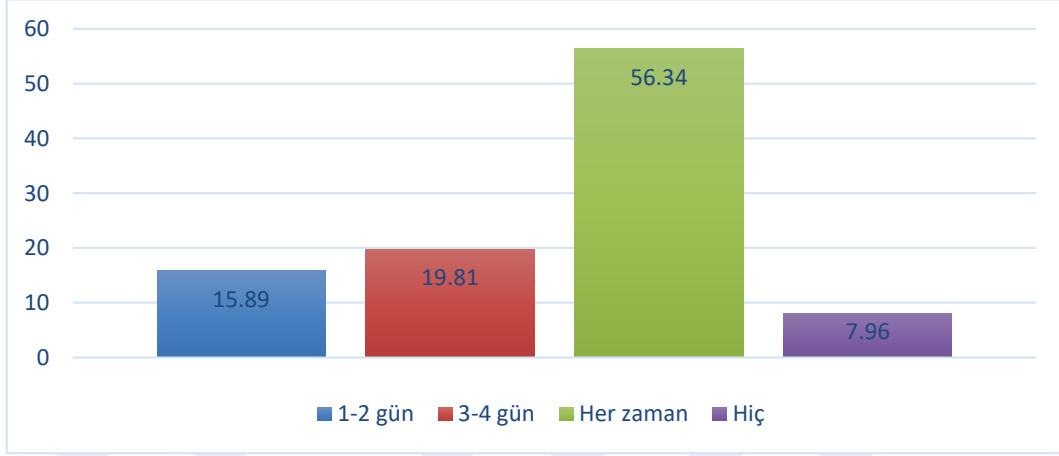

Şekil 6. Ebeveynlerin, protein bakımından zengin yiyecekler hakkında bilgilerine

ilişkin bulgular

Şekil 6'da ebeveynlerin protein bakımından zengin yiyecekler hakkında bilgili olup olmadıkları incelenmiştir. Ebeveynlerin % 87,1'inin bilgili olduğu, % 12,8'inin bilgili olmadığı belirtilmiştir.

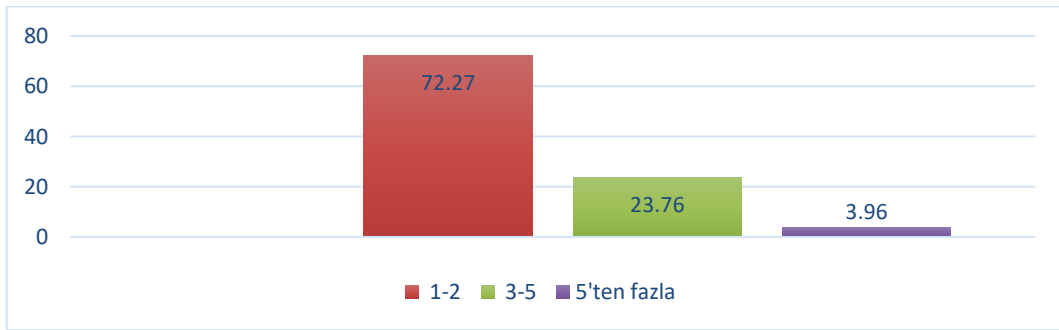
Ebeveynlerin çocuklarının kahvaltı yapma alışkanlıklarının haftada ne kadar olduğu hakkındaki bilgilerine ilişkin verdikleri cevapların frekans ve yüzde değerleri Şekil 7’de gösterilmiştir.

Şekil 7. Ebeveynlerin, çocukların haftada kaç gün kahvaltısını tam olarak yaparak okula geldikleri hakkında fikirlerini gösteren bulgular

Şekil 7’de taşınmalı okullarda eğitim gören öğrencilerin haftada kaç gün kahvaltı yaptıkları incelenmiştir. Ebeveynlerin verdikleri cevaplarda öğrencilerin % 56,34’ünün her zaman kahvaltı yaptıkları belirtilmiştir. %19,81’inin 3-4 gün kahvaltı yaptıkları, % 15,89’unun 1-2 gün kahvaltı yaptıkları, % 7,96’sının ise hiç kahvaltı yapmadan okula gittikleri belirtilmiştir.

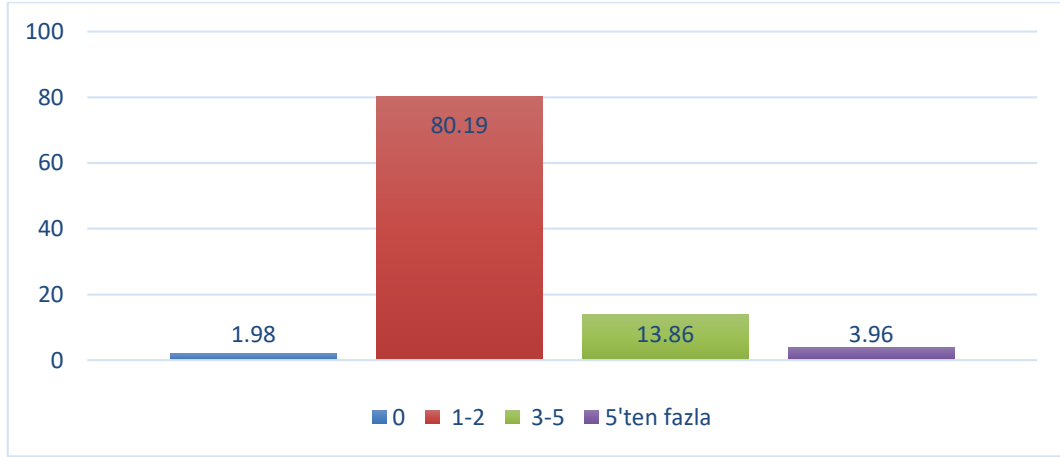
Ebeveynlerin, çocuklarının günde kaç öğün meyve ve sebze yemeye ihtiyacı olduğunu gösteren frekans ve yüzde değerler Şekil 8’de gösterilmiştir.

Şekil 8. Ebeveynlere göre, çocuklarının günde kaç öğün meyve ve sebze yemeye ihtiyacı olduğunu gösteren bulgular

Şekil 8’de öğrencilerin günde kaç öğün meyve ve sebze yeme ihtiyacı olduğu araştırılmıştır. Araştırmaya katılan ebeveynlerin % 72,2’si günde 1-2 öğün, % 23,7’si günde 3-5 öğün, % 3,9’u da 5 öğünden fazla çocukların meyve ve sebze yemeye ihtiyacı olduğunu belirtmiştir.

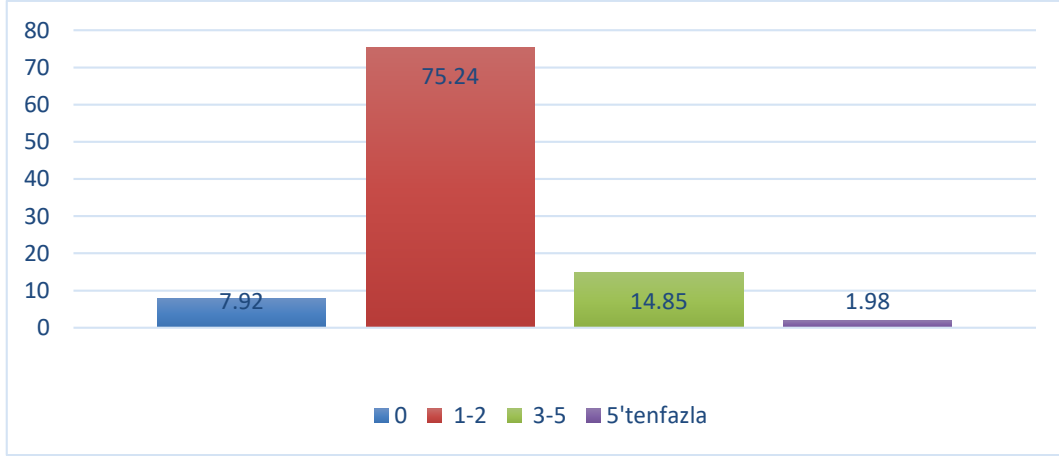
Ebeveynlerin, çocuklarının günde kaç öğün meyve ve sebze yediklerini gösteren frekans ve yüzde değerler Şekil 9’da gösterilmiştir.

Şekil 9. Çocukların günde kaç öğün meyve ve sebze yedikleriyle ilgili bulgular

Şekil 9’da çocuğunuz günde kaç öğün meyve ve sebze yemektedir sorusuna ebeveynlerin % 80,’si 1-2 öğün, 13,8’i 3-5 öğün,% 3,9’u 5 öğünden fazla yemeleri gerektiğini belirtmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerden % 1,9’u çocuklarının hiç meyve ve sebze tüketmediklerini belirtmiştir.

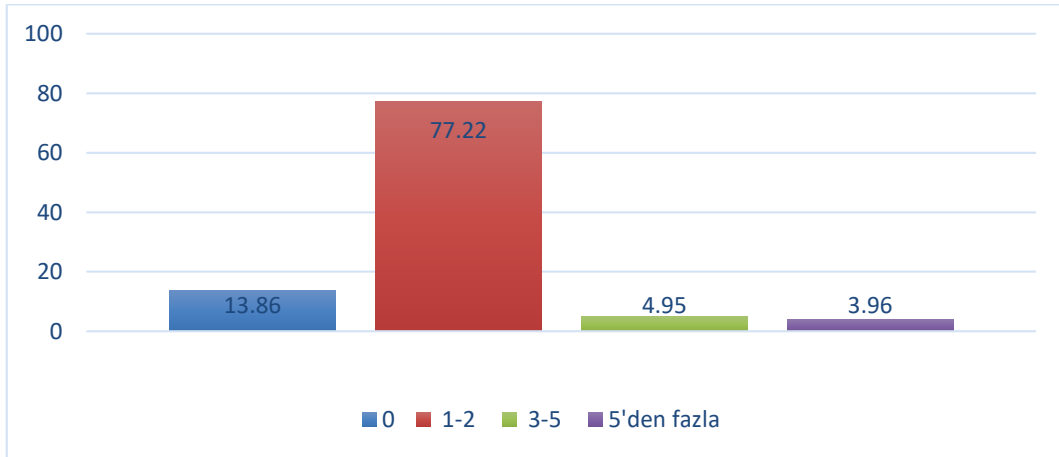
Ebeveynlerin, çocuklarının günde kaç öğün süt ürünlerine ihtiyacı olduğunu gösteren frekans ve yüzde değerler Şekil 10’da gösterilmiştir.

Şekil 10. Çocukların günde kaç öğün süt ürünleri ihtiyaç duyduklarını gösteren bulgular

Şekil 10'da öğrencilerin günde kaç öğün süt ürünlerine ihtiyacı olduğu araştırılmıştır. Araştırmaya katılan ebeveynlerin % 75,2'si günde 1-2 öğün, % 14,8'i günde 3-5 öğün, % 1,9'u da 5 öğünden fazla çocukların süt ürünlerini tüketmeye ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerden %7,9'u çocuklarının süt ürünleri tüketmelerine gerek olmadığını düşünmektedir.

Ebeveynlerin, çocuklarının günde kaç öğün süt ürünleri tükettiklerini gösteren frekans ve yüzde değerler Şekil 11'de gösterilmiştir.

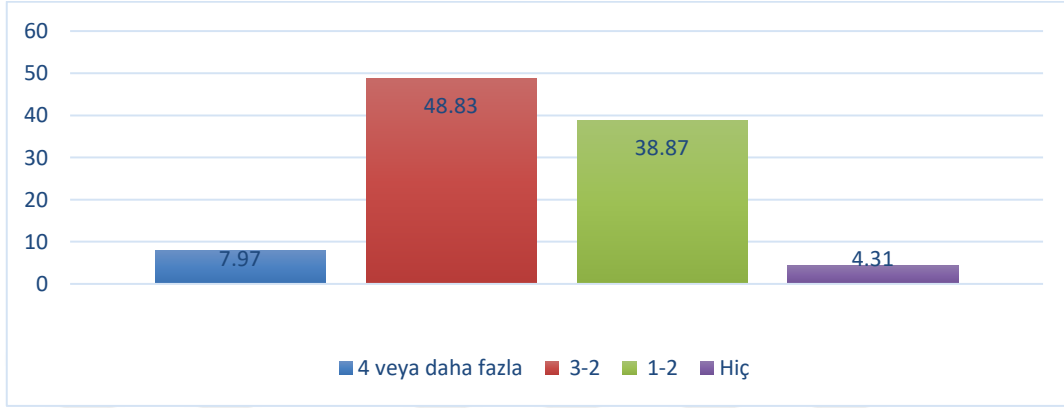

Şekil 11. Çocukların günde kaç öğün süt ürünlerini tükettikleriyle ilgili bulgular

Şekil 11'de çocuğunuz günde kaç öğün süt ürünü tüketmektedir sorusuna ebeveynlerin % 77,2'si 1-2 öğün, % 4,9'u 3-5 öğün,% 3,9'u 5 öğünden fazla süt

ürünü tükettiklerini belirtmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerden % 13,8'i çocuklarının hiç süt ürünlerinin tüketmediklerini belirtmiştir.

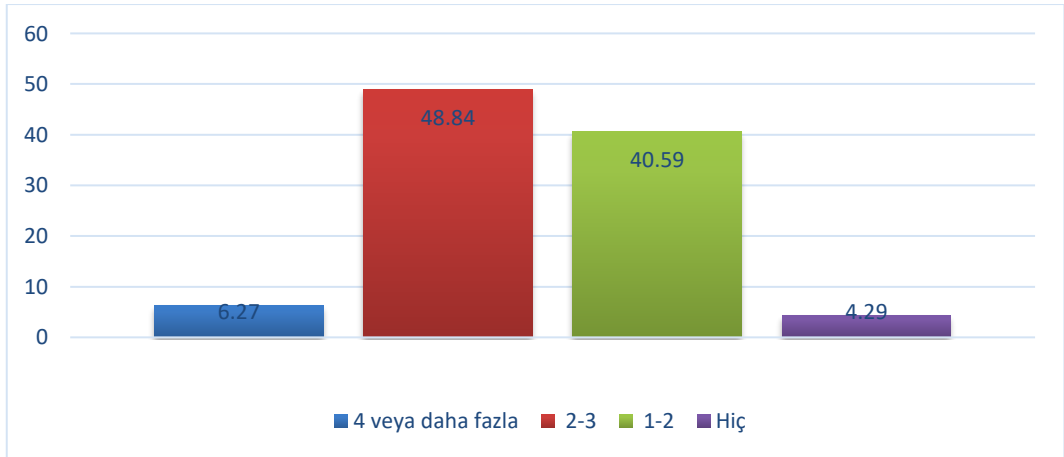
Ebeveynlerin, çocuklarının günde kaç defa atıştırma yeme ihtiyacı duyduklarını gösteren frekans ve yüzde değerler Şekil 12'de gösterilmiştir.

Şekil 12. Çocukların günde kaç defa atıştırma yeme ihtiyacı duyduğunu gösteren bulgular

Şekil 12'de ebeveynlere çocuklarının günde kaç kere atıştırma yeme ihtiyaçları sorulmuştur. Ebeveynlerin % 48,8'i 2-3 kere, % 38,9'u 1-2 kere, % 8'i 4 veya daha fazla % 4,3 ise hiç atıştırma yeme ihtiyacı olmadığını düşünmektedir.

Ebeveynlerin, çocuklarının günde kaç defa atıştırma yediklerini gösteren frekans ve yüzde değerler Şekil 13'te gösterilmiştir.

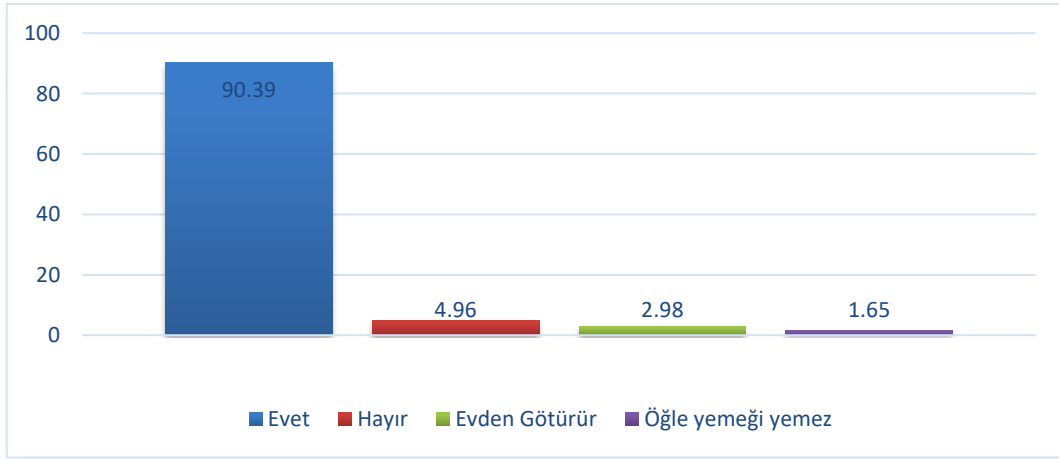

Şekil 13. Çocukların günde kaç defa atıştırma yediklerini gösteren bulgular

Şekil 13'te ebeveynler çocuklarının günde % 48,8'inin 2-3 kere, % 40,6'sının 1-2 kere, % 6, 4 veya daha fazla atıştırma yediklerini belirtirken, % 4,3'ünün hiç atıştırma yemediklerini belirtmektedir.

Alt Problem 3: Ebeveynlerin Taşınalı İlkokullarda Verilen Yemeklerle İlgili Bilgileri Var Mıdır?

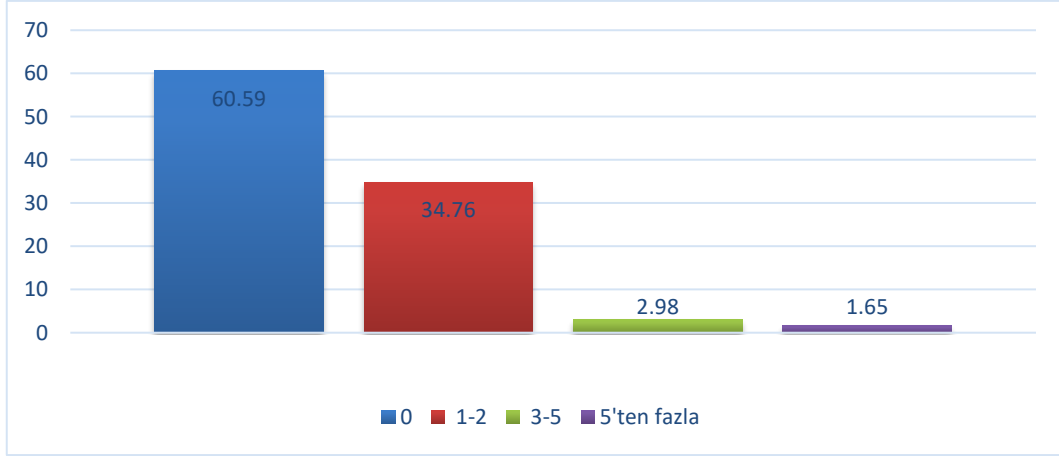
Bu alt problem altında taşınalı ilkokullarda verilen yemeklerle ilgili ebeveynlerin bilgi düzeyinin incelenmesi amaçlanmıştır. Okullardaki ücretsiz öğle yemeği uygulamasına ilişkin frekans ve yüzde değerler Şekil 14'te verilmiştir.

Şekil 14. Çocukların okuldaki ücretsiz öğle yemeği programına katılımını gösteren bulgular

Şekil 14'te taşınalı okullarda verilen ücretsiz öğle yemeklerine öğrencilerin katılıp katılmadıkları incelenmiştir. Çocukların % 90,4'ü ücretsiz öğle yemeği yerken, % 5'i ücretsiz öğle yemeği yememektedir. % 3'ü öğle yemeğini evden götürürken % 1,6'sı öğle yemeği yememektedir.

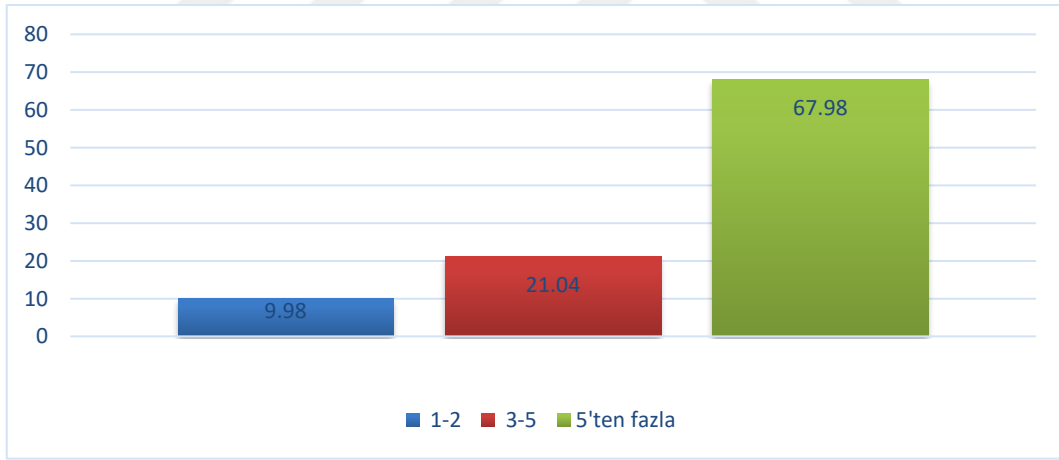
Öğrencilerin okul kantinlerinden haftada kaç kez alışveriş yaptıklarını gösteren frekans ve yüzde değerler Şekil 15'te verilmiştir.

Şekil 15. Çocukların haftada kaç kez okul kantininden yediklerini gösteren bulgular

Şekil 15’de ebeveynler çocuklarının % 60,6’sı haftada asla okul kantininden yemediklerini belirtmiştir. % 34,8’i 1-2 kere, % 3’ü 3-5 kere, % 1,6’sı 5 kereden fazla okul kantininden yediklerini belirtmektedir.

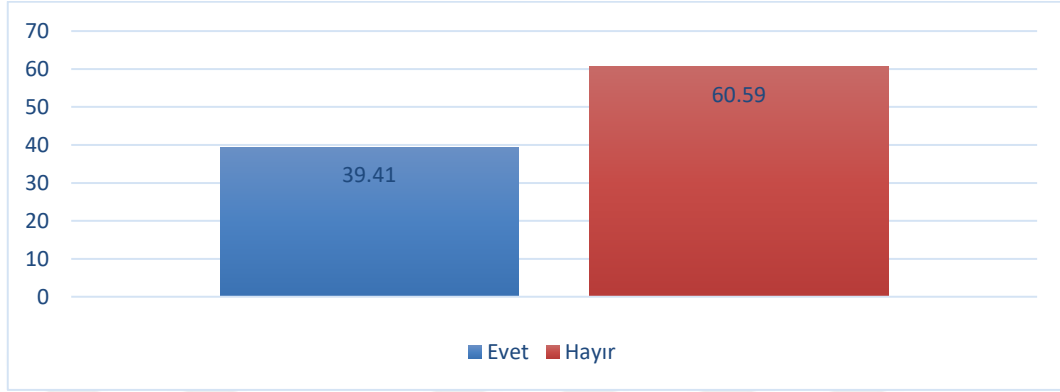
Ebeveynlere göre çocuklarının evde pişen yemeklerden haftada kaç kez yediklerini gösteren frekans ve yüzde değerler Şekil 16’da verilmiştir.

Şekil 16. Çocukların haftada kaç kez evde pişen yemeklerden yediklerini gösteren bulgular

Şekil 16’da ebeveynler çocuklarının % 68’i haftada 5 kereden fazla ev yemekleri yediklerini, % 20,1’i haftada 3-5 kere ev yemekleri yediklerini, % 8’i

haftada 1-2 ev yemekleri yediklerini belirtmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin % 4'ü çocuklarının evde hiç ev yemekleri yemediklerini belirtmiştir. Ebeveynlerin okullarındaki yemek menüsünü takip edip etmediklerini gösteren frekans ve yüzde değerler Şekil 17'de verilmiştir.

Şekil 17. Ebeveynlerin çocuklarına okulda verilen okul yemekleri menüsünü takip edip etmediklerini gösteren bulgular

Şekil 17'de öğrencilere okullarda verilen yemek menüsünü ebeveynlerin % 39,41'inin takip ettiği, % 60,59'unun takip etmediği belirlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç

“Taşımalı Eğitim Yapan İlkokullardaki Ebeveynlerinin Çocuklarıyla ya da Diğer Uzmanlarla Beslenme Hakkında İletişimleri Yeterli Midir?” Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Yapılan çalışmada ebeveynlerin yarısına yakınının beslenme hakkında bilgili olduğu belirlenmiştir. Ebeveynler, çocuklarıyla beslenmeleriyle ilgili, onlarla sık sık konuştukları belirtmişlerdir. Bu iki bulguya bakıldığında ebeveynlerin beslenme hakkındaki bilgilerinin oranının, çocuklarıyla beslenme hakkında kurdukları iletişimden daha az oranda olduğu görülmektedir. Beslenme hakkında bilgili olmadığını söyleyen ebeveynlerin bile beslenme hakkında çocuklarıyla konuştukları belirlenmiştir. Katılımcıların eğitim düzeyleri ele alındığında, olan durumu değil de olması gereken durumu yansıttıkları düşünülmektedir. Bununla birlikte ebeveynlerin büyük çoğunluğu çocuklarının beslenme problemleri ile ilgili onlarla konuştuklarını belirtmiştir. Ebeveynler, öğretmenlerinden çocuklarının beslenme problemleriyle ilgili iletişim kurmalarını çok sık istemektedirler. Günümüzde ister taşımalı okullarda ister normal eğitim gösteren okullarda olsun beslenmenin ebeveynler için önemli bir sorun olduğu bilinmektedir. Özellikle öğrencilerin yemek yememeleri ebeveynlerin öğretmenleriyle iletişim kurmalarını neden oluyor. Çünkü öğrenciler öğretmenlerini rol model aldıklarından, öğretmenlerin öğrencilere karşı yaptırımı daha etkili oluyor. Sakar (2013) tarafından öğretmenlerin beslenme hakkındaki bilgi düzeylerine göre dağılımları genel olarak incelendiğinde % 50,0'sinin yeterli, % 28,0'inin iyi, % 22,0'sinin yetersiz düzeyde beslenme bilgisine sahip oldukları görülmektedir. Kaya (2015) tarafından yapılan öğrencilerin beslenme ile

ilgili bilgilerinin incelendiği çalışmada % 9,5'i çok yeterli, % 46,2'si yeterli, % 13,3'ü hiçbir bilgi yok, % 28,8'si yetersiz, % 1,9'u diğer cevabını vermişlerdir.

“Ebeveynlerin Besin Çeşitleri Ve Günlük Besin Miktarları Hakkındaki Bilgileri Ne Kadardır?” Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Ebeveynlerin % 77,66'sı yağ ve karbonhidrat oranı düşük yiyecekler hakkında, % 87,12'si ise protein bakımından zengin yiyecekler hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmiştir. Günümüzde internet, televizyon vb. iletişim araçlarındaki programların takip edilmesinden dolayı bu oranın fazla olduğu düşünülmektedir. Bu besin öğelerinin içerikleriyle ilgili bilgilere ebeveynlerin sahip olup olmadıklarının araştırılması gerektiği düşünülmektedir. Özçelik vd. (2008), ilkokul beşinci sınıflara verilen beslenme eğitiminin beslenme bilgisine etkisini inceledikleri çalışmada; öğrencilerin çoğunluğunun proteini en çok içeren besini yanlış olarak cevaplamışlardır. Soruyu doğru yanıtlayanların oranının, eğitimden sonra arttığı belirlenmiştir.

Taşınmalı ilkokullarda eğitim gören öğrencilerin yarısından fazlasının kahvaltılarını her gün yaparak okula gittikleri belirlenmiştir. Araştırmadaki ebeveynler, öğrencilerin % 7,96'sının hiç kahvaltı yapmadıklarını % 15,89'unun ise 1-2 gün kahvaltı yaparak okula gittiklerini belirtmişlerdir. Bundaki en önemli sebeplerden biri taşınmalı eğitim yapan okullardaki öğrencilerin sabahları çok erken saatte kalkmaları ve okula gitmeleridir. Kalkış ve servisin gelmesi arasındaki zamanda öğrencilerin kahvaltı yapma sorunları yaşadıkları bilinmektedir. Özdoğan (2006) yaptığı çalışmada öğrencilerin % 77,5'inin öğün atlamakta, öğün atlayanların ise % 50,6'sının seyrek atladığı belirlenmiştir. Öğrencilerin % 88,4'ü her gün düzenli kahvaltı yapmamaktadır. Kahvaltı yapmama nedenlerinin başında % 59,3'le iştahın olmaması gelmektedir. Kahvaltının öğrencilerin beslenmesine katkısı ve okul başarısına etkisi konulu çalışmada, öğrencilerin % 42'si her gün düzenli sabah kahvaltısı yaparken, % 58'i yapmadığı belirlenmiştir. Kahvaltı yapan öğrencilerin okul başarısının iyi, yapmayan öğrencilerin ise orta düzeyde olduğu saptanmıştır.

Kahvaltının öğrencilerin günlük enerji ve besin öğeleri alımlarına katkısı ise önerilenin altında bulunmuştur (Budak vd., 2003). Adölesanlar arasında en çok ihmal edilen öğünün sabah kahvaltısı olduğu kahvaltı yapmama nedenlerinin başında da sabah geç kalkma yüzünden okula yetişememe korkusuyla zaman bulamama, yemek yeme isteği duymama, diyet yapma ve kahvaltıyı önemsememenin geldiği belirtilmiştir (Bulduk vd.,2002). Tezcan vd. (2002), Ankara’da 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin beslenme alışkanlıklarının ve durumlarının saptanması amacıyla % 53,6’sı kız, % 46,4’ü erkek olmak üzere toplam 654 öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır. Öğrencilerin % 84,5’inin her gün kahvaltı yaptığı, % 61,3’ü her gün öğlen yemeği yediği, % 92,8’i ise her gün akşam yemeği yediği saptanmıştır. Öğrencilerin % 32,0’ının hiç ara öğün yemedikleri belirtilmiştir. Budak vd. (2005), kahvaltının öğrencilerin beslenmesine katkısı ve akademik başarıya etkisini araştırmak amacıyla Kayseri Erciyes Üniversitesinden 206’sı erkek ve 163’ü kız olmak üzere toplam 369 öğrenci üzerinde çalışmışlardır. Öğrencilerin % 42’si her gün düzenli kahvaltı yaparken, % 58,8’i yapmamaktadır. Kahvaltı yapan öğrenciler ailesiyle birlikte evde (% 47,1) yapmayanlar ise 51 arkadaşlarıyla birlikte evde (% 40,2) kalmaktadır.

Ebeveynlerin büyük bir çoğunluğu çocuklarının günde 1-2 defa meyve ve sebze yemeleri gerektiğini düşünmüşler. Bu yanıtı tutarlı olarak bu ebeveynlerin büyük bir çoğunluğu çocuklarının günde 1-2 kez bu besinleri tükettiklerini belirterek tutarlı cevap verdikleri görülmüştür. TOÇBİ araştırmasında bakıldığında bu oran sebze tüketimi % 25,8 iken meyve tüketimi % 31,1’dir. Sümbül (2009) tarafından anaokulu öğrencilerine yönelik yapılan çalışmada Günlük Meyve tüketimi ön testte 1,5 olan ortalama, son testte 3,1 ortalama yükselmiştir. Eğitim sonrası günlük meyve tüketiminin eğitim öncesi günlük meyve tüketimine oranla fazla olduğu görülmektedir. Günlük Sebze tüketimi; ön testte 1,1 olan ortalama, son testte 2,0 ortalama yükselmiştir. Eğitim sonrası günlük sebze tüketiminin eğitim öncesi günlük sebze tüketimine

göre arttığı gözlemlenmiştir. Batmaz (2018) tarafından örneklem olarak 18-65 yaş arası 104 yetişkin üzerinden yapılan araştırmada karbonhidrat, protein, yağ ve posa ile ilgili sorulara katılımcıların yaklaşık yarısı doğru cevap vermiştir. Katılımcıların çoğu hayvansal kaynaklı besinlerde bulunan proteinin vücut için önemiyle ilgili iyi derecede bilgi seviyesine sahiptir. Önermelerden alınan puanlara bakıldığında katılımcıların enerjinin kaynakları konusunda yetersiz bilgiye sahip oldukları görülmektedir. Vitamin ve minerallerin enerji verdiğini düşünerek bu önermeden puan alamayan ya da az puan alan birey sayısı doğru bilen birey sayısından fazladır. Vitamin ve minerallerin enerji kaynağı olduğunu düşünen birey sayısı çoğunluktadır (%75). Çekal'ın 2008 yılında orta yaşlı ve yaşlı bireylerin beslenme bilgi düzeylerini araştırdığı çalışmasında da bireyler en fazla enerji veren besinin hangisi olduğu sorusunu çoğunlukla yanlış yanıtlamışlardır (Çekal, 2008).

Ebeveynler çocuklarının süt ve süt ürünlerini günde 1-2 kere tüketmeleri gerektiğini belirtilerek, çocuklarının günde 1-2 kere süt ve süt ürünlerini tükettiklerini belirtmişler. Özilbey (2013), araştırmaya katılan öğrencilerin % 64,7'si haftada beş ya da daha fazla süt içerken % 6,4'ü haftada 1'den az süt içiyor. Öğrencilerin % 46,4'ü haftada beş ya da daha fazla yoğurt tüketirken % 4,3'ü haftada 1'den az yoğurt tüketiyor. Bunun yanında öğrencilerin % 26,8'i haftada 5 ya da daha fazla ayran tüketiyor. Araştırmadaki öğrencilerin % 7,3'ü hiç peynir tüketmiyor. Özellikle süt tüketimi TOÇBİ (2011)'nin yaptığı araştırmada % 30 ve Kutlu vd. (2009) yaptığı araştırmada ise % 62,5 olarak bulunmuştur.

Yapılan çalışmada ebeveynler çocuklarının günde 2-3 kere atıştırmalık yeme ihtiyacı duyduklarını belirtmişler. Ebeveynler bu düşüncelerine paralel olarak yine çocuklarının günde 2-3 kere atıştırmalık besinler yediklerini belirtmişlerdir. Burada ebeveynlerin atıştırmalıklardan ara öğünlerde yenilen besinleri anladıkları düşünülmektedir.

Koon vd. (2006), Malezya'daki öğrencilerle yaptığı araştırmada beslenme eğitimi alan öğrencilerin beslenme alışkanlıklarında önemli değişimler olduğunu

belirlemişlerdir. Öğrencilerin fast food tüketimleri ve atıştırma tarzı yiyecek alımlarında önemli oranda düşme olduğunu gözlemlemişlerdir.

Akar'ın (2006) özel ve resmi okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden dört altı yaş grubu çocuklarının beslenme alışkanlıkları üzerine yaptığı çalışmasında, özel okula giden çocukların % 47,1'i, devlet okuluna giden çocukların % 56,1'inin öğün aralarında atıştırma yaptıkları belirlenmiştir.

“Ebeveynlerin Taşımali İlkokullarda Verilen Yemeklerle İlgili Bilgileri Var Mıdır?” Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Yapılan araştırmada taşımali okullarda verilen öğle yemeklerine öğrencilerin katılıp katılmadığı sorulmuştur. Ebeveynlerin büyük çoğunluğu çocuklarının öğle yemeğine katıldığını belirtmiştir. Bunun nedeni kırsal kesimden gelen çocukların gün boyunca yemek ihtiyaçlarını karşılamaları gerektiği olabilir. Sosyo ekonomik olarak düşük seviyede olan öğrenciler için her gün kantinden yemek yemenin maliyetli olacağı düşünülmüştür. Okullarda verilen ücretsiz öğle yemeklerinin taşımali eğitim ile okula gelen öğrenciler için yararı önemlidir. Ancak bazı öğrencilerin beslenme alışkanlıkları ya da diğer nedenlerden dolayı öğle yemekleri yemedikleri belirlenmiştir. Tepe (2011), yapmış olduğu araştırmada, taşımali eğitim sürecinde öğrencilerin okullarında tam saat 12'de öğle yemeği yiyebilmelerinin öğrencilere daha düzenli beslenme alışkanlığı kazandırdığı sonucuna ulaşmıştır. Whitney (2002) yaptığı araştırmada Amerikan hükümeti, okullarda çocuklara sabah kahvaltısı ve öğle yemeği verilmesi için çeşitli programlar geliştirmiştir. Okul Kahvaltı Programı ve Ulusal Okul Öğle Yemeği Programı'nın ikisi de ailelerden uygun yardım alınarak uygulanmaktadır. Bu programda sosyo ekonomik durumu düşük ailelerin çocukları, ücretsiz yararlanabilmektedir. Ayrıca, bu programa katılan çocukların akademik performanslarında artış olduğu belirtilmiştir. Yılmaz (1998) tarafından tarama modeli kullanarak yapılan araştırmada Taşımali ilköğretim uygulaması ile öğrencilere 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 8. maddesinde belirtilen

“fırsat ve imkân” eşitliği ilkesinin sağlandığı, fakat taşınan öğrencilerin büyük oranda öğle yemeği sorunlarının bulunduğu belirtilmiştir. Özkan (1997) tarafından Çankırı ve ilçelerinde yapılan araştırmada ise Öğrencilerin öğle yemeği problemleri olduğu belirlenmiştir. Şan (2012) tarafından yapılan araştırmada Velilere göre; harcamaların yetersiz olması nedeniyle okulun olanakları da daha iyi olamamaktadır. Özellikle yemekhane ve yemekler konusu velilerin olumsuz görüş belirttiği konulardandır. Taşınalı öğrencilerin öğle yemeği menüleri daha dikkatli hazırlanmalıdır. Çünkü öğrenciler zaman zaman yemekleri beğenmemekte ve yemekistememektedir. Öğrencilerin gelişimine uygun yemekler olmalı, mutlaka taze meyve suyu, meyve ve yoğurt olmalıdır. Koçak (2014) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öğrencilere Öğle yemeği yiyor musunuz sorusuna zayıf olan katılımcıların % 90,5’i evet, % 0,9’u hayır, % 8,6’sı bazen; normal kiloda olan katılımcıların % 89,7’si evet, % 3,4’ü hayır, % 6,9’u bazen; şişman olan katılımcıların % 83,3’ü evet, % 16,7’si bazen cevaplarını vermişlerdir. Yurdabakan (2012) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin % 16’sı “öğlen aralarında yedikleri yemeğin kendileri açısından olumlu bir durum olduğunu” belirtmişlerdir. Söz konusu öğrenciler “sadece yemek uygulamasına tabi olan öğrencilerle karşılaştırıldığında % 67 gibi bir oranla öğrencilerin uygulamayı olumlu gördükleri sonucu çıkarılabilir.

Ebeveynlerin büyük çoğunluğu çocuklarının haftada kaç kez okul kantininden yemek yediklerini asla olarak belirtmiştir. Bunun nedeni yukarıda belirttiğimiz gibi öğle yemeklerinin devlet okullarında ücretsiz olması ve bu öğrencilerin yemek ihtiyaçlarını buradan karşılaması olabilir. Ancak bu ücretsiz yemeklerin olmasına rağmen % 34,76’sı çocuklarının 1-2 defa okul kantininden yemeklerini yediklerini belirtmiştir. Taşınalı okullarda verilen yemeklerin bazen öğrenciler tarafından sevilmediği ve bu nedenle yenilmeyerek okul kantininden tost, hamburger, sandwich gibi fast food ürünler yedikleri bilinmektedir. Ateşoğlu vd. (2011), ilköğretim öğrencilerinin okul kantinlerinde satın alma davranışları üzerine yaptığı çalışmasında kantinden satın alma nedenlerine bakıldığında en

önemli nedenin öğrencilerin okulda bulundukları süre içinde acıkmaları ve susamaları olduğu görülmektedir. Yapılan başka bir çalışmada, araştırmaya katılan öğrencilerin % 38,8'i okulda yemekhanede, % 12,4'ü kantinde yemek yemekte, % 42,8'i öğlen yemeğini evden getiriyor ve % 6,0'sı öğlen yemeğini bazen kantinden yiyor bazen de evden getirmektedir (Özilbey, 2013). Şan (2012) tarafından yapılan araştırmada ebeveynlerin % 65'i öğle yemeklerinden memnun olduklarını belirtmiştir. % 35'i ise öğle yemeklerinin daha güzel ve yeterli olabileceğini düşünmektedir. Kaya (2015) tarafından öğrencilerle yapılan çalışmada okul kantininden yiyecek satın alıp almama durumu sorulmuş % 47,3'ü yiyecek aldıklarını, %8'i yiyecek almadıklarını , % 44,8'si ise bazen yiyecek aldıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun evde pişen yemeklerden yedikleri görülmüştür. Özilbey (2013) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin % 42,80'i öğle yemeklerini evde yediklerini belirtmiştir.

Ebeveynlerin yarısından fazlasının okulda verilen öğle yemeği menüsünü takip etmedikleri belirtilmiştir. Bunun nedeninin taşınmalı eğitim yapılan okullarda velilerin okullardan ulaşım nedeniyle uzak kalmalarıdır. Ayrıca taşınmalı eğitim yapan okullar haftalık ya da aylık olarak yemek menülerini ailelere ulaştıramamaktadır. Yurdabakan (2012), öğrencilerin % 67'si öğle arasında yedikleri yemek uygulamasını olumlu görürken aynı öğrencilerin % 73'ü ise menüyü ve yemeklerin kalitesinden memnun olmadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum uygulamaya devam edilmesinin yerinde olacağını fakat yemek menülerinin titizlikle hazırlanması ve denetimlerin eksiksiz yapılarak sözleşmelerdeki şartların yerine getirilmesi, konuyla ilgili sorunları ortadan kaldırabileceğini belirtmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin % 18'i yemek menüsünün listeye göre çıkmadığını belirtmektedir.

Öneriler

- Ebeveynlerin beslenmeyle ilgili daha doğru bilgilendirilmesi amacıyla alanında uzman kişiler tarafından beslenme eğitimi verilmelidir.
- Taşımali öğrencilerin öğle yemeği menüleri daha dikkatli hazırlanmalıdır. Çünkü öğrenciler zaman zaman yemekleri beğenmemekte ve yemekleri yemek istememektedir. Menülerin öğrencilerin günlük besin ihtiyaçlarını karşılayacak gıdaları içerecek şekilde hazırlanması sağlanmalıdır.
- Özellikle ilkokullarda eğitim-öğretim daha geç bir saatte başlatılarak öğrencilerin kahvaltı yapmaları sağlanabilir.
- Haftalık ya da aylık öğle yemekleri menüsü okul yönetimi ya da öğretmenler tarafından ebeveynlerle paylaşılabilir.
- Okul kantinlerinde öğrencilerin daha sağlıklı beslenebilecekleri gıdaların satılması sağlanabilir.
- Taşımali okullar ile normal okullar arasında karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Akar, A. S. (2006). *Özel ve resmi okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden dört altı yaş grubu çocuklarının beslenme alışkanlıklarının karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Altunsaray, A. (1996). *Taşınmalı İlköğretim Uygulamasının Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Ateşoğlu, İ. (2011). İlköğretim öğrencilerinin okul kantinlerinde satın alma davranışları üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13: 327-337.
- Batmaz, H. (2018). Yetişkinler için beslenme bilgi düzeyi ölçeği geliştirilmesi ve geçerlik-güvenirlik çalışması (Yüksek Lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Baysal, A. (2002). *Diyet el kitabı*. (4. Baskı). Ankara: Hatipoğlu Yayınevi.
- Baysal, A. (2007). *Beslenme*. Ankara: Hatipoğlu Yayınları.
- Bilir, Ş. & Dabanlı, D. (1990). *Ailelerde boşanma varlıkları sonucu çocukların geliştirdikleri tepkiler ve bu tepkileri doğuran faktörler*. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Bilimsel Serisi 5/III. Ankara.
- Budak, S. (2003). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları
- Budak, N., Özer, E., Kovalı S., & İnceiş, N. (2005). Kahvaltının öğrencilerin beslenmesine katkısı ve okul bağarısına etkisi, *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 32(1), 47–54.
- Bulduk, S. (2002). *Özel Durumlarda Beslenme* (1. Baskı). İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık.

- Büyükboyacı, Ş. (1998). *Taşımalı ilköğretim ve sorunları Çanakkale ili örneği* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Deneyisel Desenler: Öntest-Sontest Kontrol Grubu, Desen ve Veri Analizi*, Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi.
- Çekal, N. (2008). Orta yaşlı ve yaşlı bireylerin beslenme bilgi düzeyleri, yaşlı sorunları. *Araştırma Dergisi*, 1, 14-28.
- Dölekoğlu, C.Ö. & Yurdakul, O. (2004). Adana ilinde hane halkının beslenme düzeyleri ve etkili faktörlerin logit analizi ile belirlenmesi. *Akdeniz İ.İ.B.F.Dergisi*, 8, 62-86.
- Epözdemir, B. (2013). *İlkokul öğrencilerinin ailelerinin aile işlevleri, çocuğun beslenmesindeki tutum ve davranışları ile çocuğun beden kitle indeksi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Ersoy, G. (2011). *Egzersiz ve spor yapanlar için beslenme* (4.Baskı). Nobel Yayın
- Faydaoğlu E., & Energin, E., & Sürücüoğlu, M.S. (2013). Ankara üniversitesi sağlık bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerin kahvaltı yapma alışkanlıklarının saptanması. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2 (3).
- Fowler, C. F. (1979). The Mobile in Ccentral Queensland Priority Area Program. *Evaluation Serie Report No: Australia*.
- Gül, T. (2011). Sağlıklı beslenme kavramı ve üniversite öğrencilerinin beslenme alışkanlıklarına yönelik tutum ve davranışları: Çukurova Üniversitesi örneği (Yüksek Lisans tezi) <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

- Kabaş, N. (2006). *Taşımalı ilköğretim uygulamasında karşılaşılan sorunlar-Bolu iliörneği* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Karakütük, M. (1996). *Taşımalı İlköğretim Uygulaması ve Sorunları (Sincan İlçesi Örneği)* (Yüksek Lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın.
- Kaya, N. (2015). *Okul spor faaliyetlerine katılan öğrenciler ile katılmayan öğrencilerin beslenme, bilgi, tutum ve davranışlarının karşılaştırılması* (Yüksek Lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Kennedy, S. (1990). Mobile Pre School Units in New Zeland Serie: I. Neland-Turdok Tures.
- Koçak, Y. (2014). *Çocukluk çağındaki ilkokul öğrencilerinde obezite yaygınlığı, beslenme alışkanlıklarının obeziteye etkileri* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Koon, P. B., Karim, N. A., Talib, R. A. & Taib., N. M. (2006). Nutrition education for Malaysian children: Evaluation of a school-based nutrition intervention conducted in Kuala Lumpur and Selangor, Malaysia. Building leadership skills in food and nutrition essential for national development CFTRI, Mysore(İndia). 2, 23-25.
- Köksal, G.& Gökmen, H. (2000). *Çocuk Hastalıklarında Beslenme Tedavisi*, Hatipoğlu Yayıncılık.
- Kutluay, M. T. (2003). *Davranışlarımız ve Beslenme*. 4. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi, Antalya.
- Küçüköğlu, A. (2001). *İlköğretimde Taşımalı Eğitim Sistemi Uygulamasına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

- Küçüksüleymanoğlu, R. (2006). Taşımali Eğitim (Bursa İli Örneği), *İlköğretim Online*, 5, 2.
- Mahan, K. & Escott-Stump, S. (2008). *Krause's food & nutrition therapy (12E.)*. Kanada: SaundersElsevier.
- Martin, H. D. & Driskell, J. A. (2001). The teaching of food guide pyramid concepts by Nebraska elementary school educators. *Journal of Family and Consumer Sciences*, 93(1), 65-72.
- MEB. (2000). *Taşımali ilköğretim kurumları yönetmeliği*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB. (2018). Örgün eğitim. MEB İstatistikleri, 124-126.
- MEGEP, (2007). *Süt, oyun, okul ve ergenlik döneminde beslenme*. Ankara.
- Memek, A. (2014). *Taşımali eğitim yapılan okullardaki yönetici ve öğretmenlerin taşımali eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri (Şanlıurfa ili örneği) (Yüksek Lisans Tezi)*. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Merdol, K.T. (1999). *Beslenme eğitimi rehberi*. İstanbul: Özgür yayıncılık.
- Oktar, İ. & Şanlıer, N. (1999). İlköğretim okullarında uygulanan beslenme programları ve öğrencilerin beslenme davranışları ile ilgili öğretmen ve öğrencilerin görüşleri. *Mesleki Eğitim Dergisi*, (2), 55-63.
- Özgülven, İ.E. (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*. Ankara: PDRM Yayınları.
- Özcebe, H. & Bosi, A. (2013). Çocukluk çağı obezite araştırması, Ankara.
- Özcelik, A. Ö., Yardımcı, H. & Uçar, A. (2008). The impact of nutrition education provided for elementary school 5th grade students on nutritional knowledge. Change and Challenge in Education (Edited by L. S. Woodcock). *Athens Institute for Education and Research Theata co. Hardback*, pp.165-176.
- Özdamar, K. (2011). *Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi-1*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.

- Özdoğan, Y. (2006). *Konya il merkezinde farklı sosyo ekonomik düzeylerdeki ilköğretim okullarına devam eden çocukların kahvaltı yapma alışkanlıklarının saptanması* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Özgün, A.(2007). *İstanbul'da taşınmalı eğitimin okul-veli-öğrenci açısından olumlu ve olumsuz etkileri* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Özilbey, P. (2013). *İlköğretim 1. kademe öğrencilerinden obezite prevalansının belirlenmesi ve beslenme alışkanlıklarının incelenmesi* (Yüksek Lisans tezi) <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Özkan, N. (1997). *Taşınmalı ilköğretim uygulamasında sayısal gelişmeler, güçlükler ve çözüm önerileri* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Pekcan, G. (2008). *Beslenme durumunun saptanması*. Ankara: Sağlık Bakanlığı.
- Recepoğlu, E. (2006). *Taşınmalı ilköğretim uygulamasında taşıma merkezi olan ilköğretim okullarının sorunları-Çankırı, Karabük ve Kastamonu ili örneği* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Recepoğlu, E. (2009). Taşınmalı ilköğretim uygulaması ve karşılaşılan sorunlar: kastamonu ili örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 427-444.
- Sabbağ, Ç. (2009). *İlköğretim 5. ve 6.sınıf öğrencilerine verilen beslenme eğitiminin beslenme bilgi, tutum ve davranışlarına etkisinin değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Sakar, E. (2013). *İlköğretim okullarında görevli öğretmenlerin beslenme alışkanlıkları ve beslenme bilgi düzeyleri* (Yüksek Lisans tezi) <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

- Sullivan, D. K., Legowksi, P.A. Jacobsen, D.J., Heelan, K.A.S. vd. (2002). A low-fat afterschool snack improves the nutritional quality of elementary school children' s diets. *J. Am. Diet. Assoc.* 102 (5): 707-709.
- Sümbül, E. (2009). *4-6 yaş arasındaki öğrencilerin okul dönemindeki yetersiz ve dengesiz beslenme alışkanlıklarının saptanması* (Yüksek Lisans tezi) <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Süoğlu, Ö. (2004). “Çocukluk çağında beslenme: okul çocuğunun beslenmesi”, Sağlıkta ve Hastalıkta Beslenme Sempozyumu, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri, İstanbul.
- Şanlıer, N. & Güler, A. (2005). İlköğretim ikinci kademesinde eğitim gören öğrencilere verilen beslenme eğitiminin öğrencilerin beslenme bilgi düzeyi ve alışkanlıklarına etkisi. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 32(2), 31-38.
- Şanlıer, N. & Köksal, E. (2015). *Okul çağı çocuklarda beslenmenin önemi*. Ankara
- Şan, A. (2012). *İlköğretimde taşınalı eğitim öğrencilerinin sorunları* (Yüksek Lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Tanır, F., Şaşmaz, T., Beyhan, Y. ve Bilici, S. (2001). Doğanekent beldesinde bir tekstil fabrikasında çalışanların beslenme durumu, Türk Tabipler Birliği Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi, Temmuz: 22-25.
- Tepe, E. (2010). *Okul öncesi kurumlardaki çocukların annelerinin ve öğretmenlerinin çocuk beslenmesine ilişkin görüşleri* (Yüksek Lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Tepe, N. (2011). *Taşınalı ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin beslenme sorunları üzerine öğretmen görüşleri* (Yüksek Lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Tezcan, S., Aslan, D. & Esin, A. (2002). Ankara’da bir ilköğretim okulunda 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinde beslenme alışkanlıklarının ve durumunun saptanması araştırması.

- Turan, S. (2011). *Taşımalı ilköğretim uygulamasında karşılaşılan güçlükler (Zonguldak ili örneği)* (Yüksek Lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Türkiye çocukluk çağı (7-8 yaş) şişmanlık araştırması (COSI-TUR), 2013. Ankara: Sağlık Bakanlığı Yayınları; 2014.
- Türkiye’de okul çağı çocuklarında (6-10 yaş grubu) büyümenin izlenmesi (TOÇBİ) projesi araştırma raporu. Ankara: Sağlık Bakanlığı Yayınları; 2011.
- URL1, Çocukum ve Sağlıklı Büyüme (2013). www.cocugumbuyuyor.com/page1.asp?r=3 adresinden 28 Ocak 2013 tarihinde edinilmiştir.
- Whitney, E. N. & Rolfes, S. R. (2002). *Understanding Nutrition* (9 th Edition). USA: Wadsworth & Thomson Learning.
- Yangın, E. (1991). *Milli Eğitim Dergisi*, 107.
- Yeşilyurt, M., Orak, S., Tozlu, N., Uçak, A., & Sezer, D. (2007). İlköğretimde Taşımalı Eğitim Araştırması: Van İl Merkezi Örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(19), 197-213.
- Yılmaz E. (1998). *Taşımalı ilköğretim uygulaması (Kırşehir ili örneği)* (Yüksek Lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Yurdabakan, İ. & Tektaş, M. (2013). Taşımalı ilköğretim öğrencilerinin taşımalı eğitime ilişkin görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(3), 511-527.
- Yurtbakan, E. ve Altun, T. (2018). Taşımalı eğitimle öğrenim gören öğrencilerin başarılarına ilişkin eğitimcilerin görüşleri, *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3 (2), 753-768

Yücecan, S. (1999). *Besin tüketimindeki değişimler ve yeni eğilimler*. Türk Mutfak Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Vakfı Yayın No:23, s.235-244, Ankara.

EKLER

EK-1:

İL MİLLİ EĞİTİM UYGULAMA İZİN BELGESİ

	T.C. RİZE VALİLİĞİ İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Sayı : 57774812-605.01-E.20347581 Konu : Araştırma Uygulama İzni	26.10.2018
VALİLİK MAKAMINA	
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Ali YILMAZ'ın "Taşımalı Eğitim Yapan İlkokullarda Velilerin Beslenme Hakkındaki Bilgileri" konulu tezi kapsamında hazırladığı ekte sunulmuş veri toplama araçlarını ilimiz Merkez ilçedeki ilkököl öğrenci velilerine uygulaması müdürlüğümüzce uygun görülmektedir. Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.	
Bülent İÇBUDAK Müdür a. Şube Müdürü	
OLUR 26.10.2018	
Ahmet Hamdi YILMAZ Vali a. Millî Eğitim Müdürü	
EKLER: 1- Yazı ve Ekleri (18 Sayfa) 2- Araştırma Değerlendirme Formu (1 Sayfa)	
Valilik Binası Kat:3 Merkez/RİZE Elektronik Ağ: rize.meb.gov.tr e-posta: arge53@meb.gov.tr	Ayrıntılı bilgi için: Bülent İÇBUDAK Şube Müdürü Tel: (0 464) 280 53 09 Faks: (0 464) 213 04 41
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. http://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 1585-e25f-3415-b957-92e7 kodu ile teyit edilebilir.	

EK-2:

ÇOCUĞUNUZUN SAĞLIĞI HAKKINDA NE DÜŞÜNÜYORSUNUZ?

Değerli Veli,

Bu araştırma “ taşımalı ilkokullarda eğitim gören öğrenci ebeveynlerinin beslenme hakkındaki bilgilerini” incelemek için yapılan bir çalışmadır. Araştırmanın amacına hizmet edecek şekilde gerçekleştirilebilmesi adına sizin görüşleriniz önem taşımaktadır. Bu anketten elde edilecek veriler yalnızca bilimsel bir araştırma için kullanılacaktır.

Bu form dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler, ikinci bölümde beslenme bilgisi ve iletişim, üçüncü bölümde besin çeşitleri bilgisi, dördüncü bölümde ise taşımalı okulda beslenme bilgisi yer almaktadır. Lütfen size uygun olan seçeneği(X) işareti ile belirtiniz.

A. Kişisel Bilgiler				
1. Bu anketi dolduran kişi kim?	Anne	Baba	Büyükbaba/ Büyükanne	Diğer (belirtiniz)
2. Kaç yaşındasınız?	18-25	26-32	33-40	40 üzeri
3. Çocuğunuz kaç yaşındadır?	6 yaşında	7 yaşında	8 yaşında	9 yaşında
4. Öğrenim durumunuz nedir?	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite
B. Beslenme Bilgisi ve İletişim				
5. Beslenme hakkında bilgili olduğunuzu düşünüyor musunuz?	Oldukça bilgiliyim	Bilgiliyim	Biraz bilgiliyim	Bilgili değilim
6. Çocuğunuzla beslenme konusunda ne sıklıkla	Çok sık	Sık sık	Nadiren	Asla

konusursunuz				
7. Çocuğunuzla beslenme problemleri hakkında ne sıklıkla konuşursunuz?	Çok sık	Sık sık	Nadiren	Asla
8. Çocuğunuzun beslenme ile ilgili problemlerinde öğretmenle ne sıklıkla görüşürsünüz?	Çok sık	Sık sık	Nadiren	Asla
C. Besin Çeşitleri Bilgisi				
9. Yağ ve karbonhidrat oranı düşük yiyecekler hakkında bilginiz var mı?	Evet	Hayır		
10. Protein bakımından zengin yiyecekler hakkında bilginiz var mı ?	Evet	Hayır		
11. Çocuğunuz haftada kaç gün kahvaltısını tam olarak yaparak okula gelir ?	1-2 gün	3-4 gün	Her zaman	Hiç
12. Sizce, çocuğunuzun günde kaç öğün meyve ve sebze yemeye ihtiyacı vardır?	0	1-2	3-5	5'den fazla
13. Çocuğunuz günde kaç öğün meyve ve sebze yemektedir?	0	1-2	3-5	5'den fazla
14. Sizce, çocuğunuz günde kaç öğün süt ürünlerine ihtiyaç duymaktadır?	0	1-2	3-5	5'den fazla
15. Çocuğunuz günde kaç öğün süt ürünü tüketmektedir?	0	1-2	3-5	5'den fazla
16. Çocuğunuz günde kaç defa atıştırmalık yeme ihtiyacı duyar?	4 veya daha fazla	2-3	1-2	Hiç
17. Çocuğunuz günde kaç defa atıştırmalık yer?	4 veya daha fazla	2-3	1-2	Hiç

D. Taşımalı Okulda Beslenme				
18. Çocuğunuz okuldaki ücretsiz öğle yemeği programına katılır mı?	Evet	Hayır	Evden getirir	Öğle yemeği yemez
19. Çocuğunuz haftada kaç kez okul kantininden yemek yer?	0	1-2	3-5	5'ten fazla
20. Çocuğunuz haftada kaç kez evde pişen yemeklerden yer?	0	1-2	3-5	5'ten fazla
21. Çocuğunuza okulda verilen okul yemekleri menüsünü takip ediyor musunuz?	Çok sık	Sık sık	Nadiren	Asla

Anketi tamamladığınız için teşekkür ederim

ÖZ GEÇMİŞ

Adı, Soyadı	Ali YILMAZ		
Doğum Yeri ve Yılı	Trabzon, 1983		
Medeni Durumu	Evli		
Bildiği Yabancı Dil ve Düzeyi	İngilizce, Orta		
Öğrenim Durumu	Başlama – Bitirme Yılı		Kurum Adı
Lisans	2005	2009	Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü
Yüksek Lisans	2012	2019	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı
Çalıştığı Kurumlar			Başlama – Ayrılma Yılı
1. Fuat Ergenç İlkokulu- Pazar/RİZE			2010 2017
2. Varto YİBO- Varto/ MUŞ			2011 2013
3. 9 Mart İlkokulu- Çayeli/RİZE			2017 Devam Ediyor
İletişim (e- posta)	aliyilmaz_ts61@hotmail.com		